

יום

גליונות החבל הימי לישראל

האטרה הסופית בצליחת הפלגת.
האנצ'ח לכה בפרס החבל הימי לישראל.

אחת
להדש

חוברת י"א (ע"ד)

שנה ששית

תשרי תשי"ב / אוקטובר 1951

כתובת המערכת:

חבל ימי לישראל, תל-אביב

ת. ד. 1917

מל. 2437

בשמחה קיבל הישוב את הבשורה על המפעל החדש המקום והולך בלב הערבה: כפר הדייגים ופתיחת בסיס להדרכה בדיג באילת.

ים אילת עשיר בדגה, אך לדאבוננו טרם נמצאה הדרך הבדוקה לניצול הכלכלי. כמה וכמה נסיונות נעשו עד כה במימי אילת, אך האנשים התאכזבו במהרה.

מחלקת ההתישבות של הסוכנות היהודית החליטה, לכן, על הקמת כפר-דייגים באילת - אשר תושביו, יחיו על הדיג וכן על עבודות אחרות; כדי להכשיר את המתיישבים, נפתח ב'31 באוקטובר, בסיס הדרכה לדיג בשיתוף עם "החבל הימי לישראל". בנינו של הבסיס להדרכה מסתיים והולך, ו-30 מועמדים (ביניהם אנשי נח"ל) כבר החלו בליי מודיהם. החניכים ימצאו שלושה חדשים בבסיס-ההדרכה, וחלק מהם ישמש כמועמדים ראשונים להתישבות בכפר-הדייגים.

גוף מיוחד הוקם להחזקת בסיס ההדרכה לדיג ומרכזו הוא "החבל הימי לישראל". התומכים במפעל זה מבחינה תקציבית, הם: מחלקת ההתישבות של הסוכנות, מחלקת החקלאות הממשלתית, משרד העבודה ועודת הנגב.

ברכות החבל הימי לישראל תלוונה את החניכים שידעו להתגבר על הקשיים הרבים העומדים בדרכם.

ב. ר. / תכנית הקישון

יתרונות גדולים כמוסים בהגשמתה המהירה של "תכנית הקישון". משרד התחבורה ראוי להוקרה על התמסרותו לענין ומאמציו המבורכים. כי אליבא דאמת, אין זו רק שאלת הרחבת הקישון, בנית מעגני-אניות (כמובן, בנות נפח מסוים) ופתוח הקרקע לצרכי התסנה לפי דרישות הארץ, אלא הרבה יותר מזה.

ממושה של תכנית זו, אשר בה שיקע מחשבה רבה ד"ר ק. מנדלסון, מנהל המכס בישראל, מוציאה את הארץ ממחנק רבי-השנים של חוסר אפשרות לפרוק בתנאים נוחים את היבוא והיצוא המתרכזים בנמל חיפה - החלק המכריע לכל הארץ כולה. תוספת זו שתתהווה ע"י הרחבת הקישון, תאפשר מחזור מטעני יבוא ויצוא העולים עד כדי מחצית כמות המטענים העוברים כיום בנמל חיפה, וזה, כמובן, בתנאי שהיבוא יגיע באניות בגודל שיתאים לאפשרות עגינתן בקישון המורחב.

ברם, לא זו בלבד; הרחבת הקישון והפקעת שטחי הקרקע הופכים את המקום הזה גם למרכז גדול בשביל אזור חפשי, שעליו באו תביעות מתמידות מצד לשכת המסחר, התאחדות בעלי התעשייה ומסודות כלכלה אחרים; חיוניותו של אזור כזה הוכרה מבחינות כלכליות רציניות ביותר.

כל דחיה, כל האטה, פוגעת בעורקי התחבורה ובמערכת הכלכלה וטובה שעה אחת קודם (לפי מכס ותעבורה).

נסיון מענין, לא רק בשטח הקיבוצי, כי אם גם בימאות הישר-אלית הצעירה נעשה עתה על ספון אניה משא קטנה, בת 700 טון בסך הכל, המהלכת בקביעות בין איטליה לישראל. ינמו אותו כמה בחורים ישראליים, משוחררי חיל-הים וותיקי עליה ב, מלווי ספינות מעפילים לשעבר וחברי-קבוצת מהשומרון. זוהי האניה "שיו", הנוסעת אמנם תחת דגל הונדורס, אך הוחכרה על ידי הקבוצת המאוחדת עבור "מעגן מיכאל", קבוצת הצופים א' שליד זכרון יעקב. אנשי הצוות כולם, מרב החובלים ועד נער הספון, הם חברי הקבוצת; הם מנסים להגשים רעיון, שהיה מאז ומתמיד חלומם של צעירים רבים, שהפכו ימאים באותם השנים שרכבת המחותרת היתה מהלכת בין אירופה לארץ ישראל. הם מנסים ליצור "קבוצת צף", אניה שהיא קבוצה, השייכת לקואופרטיב עובדים, שחבריו - אנשי הצוות כולו.

ספק, אם יש היום אניה שעל ספונה שוררים תנאים כגון אלה, שהונגהו על ספון "שיו". תנאי התשלום, התזונה והמגורים שווים אצל הכל מרב החובלים ישראל אורבך, לשעבר מפקד שייטת בחיל הים, ועד למלחים ונערי הספון.

דאגה למשפחות

אנשי הצוות אינם מתעלמים מן הקשיים הנובעים בסדרים אלה המזכיר דרך אגב, סדרים שהיו נהוגים באניות המלחמה הרוסיות, מיד לאחר מהפכת אוקטובר. הצי האדום חזר אמנם, מהר מאד באופן יחסי לנוהג המסורתי, אולם אנשי "שיו" אומרים כי "למרות שיש זה ים" הם מקווים בכל זאת להחזיק מעמד בצורת חייהם החדשה. לכך ממריצה אותם החברה שיש למצוא, סוף סוף בסיס להטבת תנאי המלח, שברוב הארצות אינו מגיע לעולם לחיי משפחה מסודרים ולבטחון סוציאלי. אנשי הצוות מדינשים את היתרון הגדול למשפחת הספן, הנובע מן השותפות החברתית שבין קבוצת הצופים לבין האניה. שלום אשתו של הספן מובטח בקברץ ושלום ילדיו המקבלים חנוך מסודר למרות העובדה שאביהם רחוק מביתם וחוזר רק אחת לכמה חדשים. מסגרת "הספנות הקבוצית" (כך נקרא המפעל החדש) תאפשר גם חילופי אנשים, כך שמלה לא יעדר מביתו משך שנים רבות, כי אם ירד הימה משך שנה אחת ואילו בשנה השניה, יעבוד בענף אחר בקבוצה.

ש. פ. / שיוט הערים השמיני

מפעל ימ-ספורטיבי רבי-ערך בוצע ע"י מרכז "הפועל" ימים ספורים לאחר צליחת-הכנרת והוא - שיוט הערים המסורתית, זו הפעם השמינית, לזכרו של אחד מחלוצי הימאות - זיאמה חייקין ז"ל.

עמדו להשתתף בשיוט 16 סירות עם 163 אנשים, אך לרגל סערת הים, השתתפו במפעל שבוצע כעבור שבוע 10 סירות, ובהן למעלה מ-90 צעירים. (רוב המשתתפים בתחרות-מפרשים זו היו נערים, לומדים, או עובדים). שיוט המפרשיות נערך למרחק של 60 מיל ימיים, היינו 100 קילומטר, והסירה המנצחת "ברל כצנל" סוף מסניף תל-אביב, עברה את השטח לאחר 16 שעות ושתי דקות. סניף "הפועל" בתל-אביב זכה בכל שלושת הפרסים (בהם הפרס של "החבל הימי לישראל"). הפרסים ניתנו בעד המקום הראשון בין הסירות הקטנות; המקום הראשון בסירות הגדולות תפסה "עמירם" וכן ניתן פרס-הקיבוצי, אית "הפלג" ניתן ע"י אבא חושי ראש-עיריית חיפה ויו"ר החי"ל, בנוכחות קהל רב שליווה את השיוט עד צאת הסירות מן המפעץ בסירת "רות". בתחרות השתתפו סניפי "הפועל" מבתי-ים, תל-אביב, נתניה, חיפה ונחריה.

משפחת ימאי בעלות דירתה באש ונשארה מחוסרת כל; והנה ביצעו הימאים בלי רעש ופירסומת, מגבית, ושיקמו את משפחת חברים — גלוי אחד מרבים.

*

ומה גישתנו — גישת הישוב ומוסדות המדינה לימאי, לסבלו, לצרכיו, לבעיותיו? הידוע, כי לרבים מהימאים, רוקים ובעלי-משפחה, אין המינימום הדרוש לכל אדם והוא קורת גג ומימאים רבים, הנודדים על פני שבעת ימים, נמנעת האפשרות להקים חיי משפחה?

השגת דירה ושיכון — דבר זה כרוך בקשיים עצומים, ועתים נבצר מהימאי הנמצא במרחקים וחסר הדרכה מתאימה. כשאנחנו עוגנת בנמל-הבית עליו להכשירה להפלגה חזרה, ולעתים קרובות אף נבצר ממנו לטפל מהלכה בעניניו ובבני ביתו.

ידועים לי מקרים על משפחות ימאים המתגוררים אצל מכרים וקרובים, היושבים שנים, „על המזודות“ ונדרשים לפנות את החדר, כי תקופת ההתארחות כבר נגמרה מזמן. עולים רבים שעלו מאז תקומת המדינה הספיקו להגיע לשכון ולהתבסס; לא כן עולים ימאים — הם עדין נודדים, אל המנוחה והנחלה טרם הגיעו, ובינתיים עובר הזמן ופגה זכותם במוסדות השכון והקליטה.

קרה, וימאי אשר עלה לעבוד באניה מסר מרצונו הטוב את חדרו למכרו, ללא תשלום וללא פיצוי; לכאורה, מעשה אנושי-חברי. והנה השיג המכר דירה לעצמו, מכר את החדר לאילו ואף קיבל „דמי פינוי“; והימאי בהגיעו לארץ נעמד בפני דלת נעולה. למעשה, מקרה פשוט, אך הימאי הנפגע אל מי יפנה ושעתו דחוקה ועליו למה ולהפליג בלב כואב. זה התגמול לימאים המקימים בגופם ובנפשם את מצוות „שבת ציון“... זכאים הימאים האלה לזכות עדיפות ולהפרשת יחידות-דירה, למען יתוקן עוול משווע זה. גם חברת „שהס“ צריכה לשתף עצמה במאמץ זה בצורה נאותה.

*

תנאי עבודתו של הימאי הם רצופי-קשיים, עתים אכזריים, אבל הוא עומד בהם ומקבלם כדבר רגיל — שלושה ימאים לפני חג הפסח נכנסה לנמל חיפה אנית-נוסעים ועל סיפונה מאות תיירים וחוזרים שבאו לבלות את החג בתוג משפחותיהם. בנמל רבה ההתרגשות. עומד הימאי ומסתכל חדור-צפר, כי עליו לוותר על החג בבית ובמולדת, עליו — להפליג חזרה. לא אחת אין בידו אף לראות את משפחתו ולברכה בברכת חג; הוא יחוג את חגיגו בסביבה זרה ורחוקה.

מקרים מסוג זה אינם נדירים. נכונות הנוסעים לירידה בהתקרבתם לנמל — שעת עינויים היא לימאי. בערב אחד התגים אירע מקרה זה: בקושי ובמאמצים ערך ימאי טיולי-קפיצה בלילה לירושלים, על מנת להיות בחזרה בשש בבקר

בימאות הישראלית

ה. שלח / נאיר פנים לימאים

פרצה שביתה באניות העבריות, העתונות פירסמה ידיעות על מהלך השביתה עד שנסתימה. עם כתיבת השורות האלו: נמצא הענין בבירור, ובהאי יוצאו השופטים משפט צדק.

אולם רצוי לפרוש בפני הצבור הרחב את פרשת אגודת הימאים בכלל, פרשת התפתחותה וחבלי גידולה, הן של כלל הימאים והן של הימאי כפרט.

מי הם הימאים? לפנינו צבור המונה קרוב לאלף איש אשר כרת ברית עם הים, רבים מהם עוד בימי העפלה אפודת-הגבורה, תניכי אגודות הנוער הימי, בוגרי בית הספר הימי ועמם אנשי ים ששירתו בציים זרים; הצד השווה שבהם, שקשרו עתידם בעתידנו הימי והם נושאו של צי הסוחר הישראלי.

לזכותם מבצעים רבים וגדולים ואציין רק אחד: מי יודע מה עלול להתרחש לנו בימים ההם, והם לא רחוקים, בראשית מלחמת השחרור ללא הופעתה של אותה ספינה שהביאה עמה מטען גדול והוא: קמח לתושבי ישראל. באותה החלטה פנימית נחרצת המשיכו בהעלאת יהודים לארץ והפכו לעובדה קיימת את פתיחת שערי הארץ לרווחה. ועם מלוי התפקידים — בגר ונתחשל וגדל צבור ימאינו המאורגן. ודאי, לא חסרו חיכוחים בין הימאים ונותני העבודה וועד האגודה, אך אין ספק, כי עם שיפור היתסים וכריתת חוזי-עבודה קולקטיביים והוגנים — נגיע גם ליחסי-אמון וכבוד הדדיים.

עתים נשמעות דעות שונות על היסוד האנושי של צבור הימאים. אולם לא כולם מכירים את הימאי, ולא כולם רואים אותו באור הנכון. עתים אנו שומעים על ימאי שסרה, אך ברור, שאין הוא משקף בשום פנים את הכלל, שהוא ברובו הגדול צבור ממושם המעריך את השליחות הלאומית שהוטלה עליו והוא: לקיים נתיבות הים של ישראל בכל המצבים ובכל התנאים. באור זה עלינו לראות את צבור ימאינו, כי ראוי הוא ליחס אהוד ולגישת-אמת מחנכת.

הנני רואה את הימאים מקרוב, ולא אגזים אם אומר, כי אין רבים ומלוכדים וממושמים כצבור הימאים, החוזר דאגה לשלום חבריו, ונאה היא מידת הנכונות לעזרה הדדית בשעת פגישות בנמלים — גילויים אנושיים למופת. נפגעה

באניה, שכן בירושלים שכבה אמו חולה, ללא דואג, כי בנה
 היתיד על הים, ואיך יפליג בחזרה מבלי לראותה? אך הוא
 נאלץ היה לשלם בעד "תענוג" זה שלושים לירות (!), סכום
 שהוציא ממשכורתו שאינה גדולה בלאו הכי, בהשוואה
 לשכרו של פועל בנין או פועל מקצועי אחר.

אנית נוסעים המתקרבת לחופי הארץ מה נעים לראות
 את כוננות הנוסעים החוזרים הביתה, את דריכותם לפגישה
 עם יקיריהם. אך מי בא בסוד ההרגשה האכזרית של האדם,
 אשר תנאי עבודתו מאלצים אותו לעתים, לדחות את פגישתו
 עם משפחתו עד לנסיעה הבאה ואולי לשלישית; ואיך הוא
 מתאונן ונושא סבלו בחובו כאחד שהשלים עם גורלו; אבל
 על כך אין מדברים ואין כותבים.

*

החלטת ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השנייה, על אי
 מתן זכות בחירה לימאים באניות וכן אישור החלטה זו ע"י
 בית הדין העליון, על אף מלחמתם של הימאים ע"י ועד
 אגודתם—לא הועילה; ממאות ימאים נשללה הזכות להשתתף
 בבחירות לעיצוב דמות הכנסת והנהגת המדינה. זו היתה
 טכה מוסרית קשה לצבור הימאים; הם כאילו הוצאו מכלל
 תושבי הארץ, וצעד זה אינו עשוי לקרב — וטעות הוא בידי
 אלה הסבורים, שדרוש היה במקרה זה, יחס של לפנים
 משורת הדין אל בדין; ונהפוך הוא: על הקובעים בדבר היה
 להביא בחשבון, כי עבודתו של הימאי היא תמיד בים. אנו
 מצווים לתקן את הטעון תיקון בנדון זה בחוק הבחירות,
 למען לא ינותק הימאי מהחיים הפעילים במולדת ולמען
 יוכל לחוות את דעתו ולבחור בנציגי העם למוסד הנבחר,
 בדומה לכל אורח במדינה. אם יש עוד הפלייה חסרת-שחר
 וטעם זו היא — ויש לבטלה.

לקראת יום העצמאות השלישי למדינת ישראל יצא חוק,
 לפיו יזוכה כל אחד ששירת בצבא בתקופת מלחמת השחרור

ממוצגי החי"ל בתערוכה "לנו ולבנינו"

ב"אות הקוממיות". רבבות מאנשי הישוב והצבא זכו ב"אות"
 והם עונדים אותו בגאון. רק חלק אחד מבני הישוב,
 שתרתם תרומה נאמנה לקוממיותנו, בקיימם גתיבות ים לחופי
 ישראל בשעה שאניות זרות הפסיקו קשרי התחבורה אלינו
 — רק אלה קופחו; האם לא הגיע הזמן להעריך את פעלם,
 והאין מן הצדק לראותם כחיילים וכמגויסים שעמדו על
 משמרתם בימי המסה והחירום?

באנגליה עשירה המסורת הימית נחשב הימאי בצי הסוחר
 כמגויס; ודינו בשעת מלחמה — כדין חייל. מדוע, איפוא,
 קופחו בחורינו, מדוע לא זכו לקבל את "אות הקוממיות"?
 נעשה עוול שאיש בישוב לא התריע עליו ואשר לא בא על
 תיקונו עד היום. לא אחת מתמרמרים הימאים על כך —
 ובצדק.

*

אפשר למנות עוד עובדות כהנה וכהנה. לא לבקורת
 עקרה כוונתי, אלא לעורר תשומת לב הצבור לעובדה, שאנו
 לוקים בגילוי מספיק של ענין ויחס לצבור הימאים.

אך צבור הימאים מצדו אינו שוקט על שמריו. רבים בהם
 המטפחים משלוח ידם, לומדים וקונים דעת הים. יצוינו
 לברכה הקורסים להשתלמות מקצועות. לאט לאט גדל צי
 הסוחר שלנו בימאים רבים בעלי דרגות ובעלי מקצוע. לאט
 לאט נתפסים המקומות של רבי החובלים הזרים, חובלים
 ראשונים ושניים וקצינים ליתר דרגותיהם, בסיפון במכוונות
 ובמשק על-ידי בחורי ישראל. אין השגיגו מבוטלים. אחרי
 כל מחזור לימודים, הנערכים פעמיים בשנה, מתווספים
 עשרות קצינים לאניותינו, וכבר אנו מונים מאות בעל-יד
 דרגה יתורים.

והלא הם נציגיה הבלתי-רשמיים של המדינה ברחבי
 תבל, ויהודים רבים בעולם גאים על בנינו אלו, על דגל
 ישראל המתנוסס על תרני אניותנו, שהפיקוד והצוות בהן
 יהודי הוא — אשרי הדור שזכה לכך. ראיתי את הבחורים
 בלימודיהם; ראיתים שוקדים על התורה, עתים עליהם
 לגבור על קשיים ומכשולים, כגון: קיום משפחה וקיום
 ועצמם. זאגה לטרדות יום יום אשר לא התפנו להן בהיותם
 באניות, והזמן דוחק, יש ללמוד ולסיים ולחזור לאניה —
 אכן, ראוי הוא צבור עמלים חלוצי זה שנתגאה בו.

*

הימאים זקוקים לעדה, לאוירה צבורית אוהדת, להפדת
 המדינה את שליחותם. היכן ארץ כארצנו התלויה במידה
 כזאת בים? בחיידים, מעטים, נותנים יד נאמנה ולטפוח
 הימאות — ובשורה ראשונה החבל הימי לישראל ומוסדותיו;
 אולם דרשה אוירה צבורית רחבה אוהדת — חוץ תהא
 שכרה.

ש. בן-עקנואל / צליחת הכנרת - מסעל ומי-חיטכי רב-ערך

מפעל-שחיה רב ממדים, למרחק של תשעה וחצי קילומטר במימי הכנרת שנמשך מאז 1945 - לאחר שכבר נערך שלוש פעמים - "צליחת-הכנרת", חודש השנה ובוצע על ידי מרכז "הפועל" בשיתוף עם עיריית טבריה.

המלחמה העולמית (השנייה). את המקום הראשון במשחה זה בין הגברים כבש ש. חדש, בנו של מרדכי, שצלת את הכנרת עוד ב-1929, גם בצליחה השניה ב-28 באוקטובר 1944 זכה במקום הראשון ש. חדש, אולם הפעם כבר היה לו מתתרה רציני, והוא אחיו הצעיר אבינועם, שכבש את המקום השלישי. בשעת הצליחה השלישית, ב-42 בספטמבר 1945 היה ש. חדש עם אנשי הבריגדה באיטליה, ולא השתתף בצליחה, את המקום הראשון תפס ישראל פארקר. אולם את המקום השני תפס אחיו אבינועם, בהפרש של פחות מדקה. בין הנשים, תפסה את המקום הראשון, עליזה ווירץ, בשתי הצליחות ואילו בשלישית תפסה את המקום הראשון מרים פיינרזוויס.

בסירות-מנוע באו האורחים אל משק עין-גב קרוב ל-7.30 בבוקר ב-18 לאוקטובר, מעל למעגן הסירות, התנוססו הדגלים. המזח המה מרוב תנועת אנשים. סירות-מנוע, וסירות-חתיכה באו מדי פעם מעבר טבריה.

קרוב לשעה שמונה רוכזו כל השחינים, בסירה מיוחדת, וקיבלו הוראות אחרונות לפני הצליחה, צלמי הקולנוע והעמונות ידיהם היו מלאות עבודה.

אות הזינוק נדחה

קרוב לשעה שמונה היו פני הים כראו חלק, אולם לרגל מחסור במספר סירות הדרוש, התאחר אות הזינוק, בשעה ומחצת... בשעה תשע ו-37 דקה נתן ע. גיל, מפקד הצליחה, את אות-הזינוק. 35 גופות זנקו... והחלו בשחיה. ל"צי - פלישה" דמו עשרות הסירות שליוו את הצולחים, כשראשי הצולחים עולים מפעם כפעם על פני המים.

כבר בשעה הראשונה של התחרות, אפשר היה לקבוע את תוצאות התחרות. היה ברור, כי את המקום הראשון יזכה האורח השוודי, אשר שתה שחיית "קראול" בקצב אחיד, אחריו שמואל חדש, המנסה להשיגו ומחליף את סגנון השחייה משחית-צד הוא עובר לשחיית "קראול", גב וחזר חלילה. לש. חדש, אירעה תקלה. אחיו - הצעיר אבינועם, שוחה אחריו ורוצה להתגבר עליו, אך הדבר אינו עולה בידו. בינתים גיטש קרב קשה בין עליזה ווירץ לבין אראלה כהן בת-פ"ת, שהצליחה לגבור על יריבתה ולהתקדם לעבר המטרה.

את סירת ה"דגל" הובילו בתחירה תלמידי בית-החניך בעמק הירדה, ששקדו על שמירת הכיוון לשוחים ולמלוויהם. עם התקרב השחינים לחוף המערבי של הכנרת, לטבריה התחוללו קרבות, בין המתחרים ב"חיל-חלוץ",

בצליחה זו - הרביעית והראשונה כהתחלה לצליחה בין-לאומית השתתפו 33 שחינים של "הפועל" (ובניהם חמש שחיניות), וכן 2 שחינים ידועים משוודיה: לרס ברטיל ורלה, שזכה במקום ראשון, ואריק מארטין, בן 49 (זקן הצולחים).

מ מ ש י כ י ם

נסיון ראשון לצליחת-הכנרת היה עוד ב-1929, ע"י שחיני "הפועל" מעמק הירדן. השחיה נערכה בין סמרה לכנרת, למרחק 6 קילומטר, וההישג - שעתיים ועשרים דקה. בין הצולחים אז היו שמואל סטולה, מרדכי חדש, מרדכי רוטנברג, חיים גינזבורסקי, ד. שפירי - חברי קבוצת כנרת, ו. שיננסקי (עתה סגן-אלוף ג. שנאן), ישראל אילנאה, נחום שוחט, ו. תייקין, דוד שפירא, חברי קבוץ השוה"צ מ.ס.ס.ר. (עתה "אפיקים") ומרדכי הלפרין מנהרים.

ועוד נסיון

ב-4 בנובמבר 1942, ניסתה והצליחה חלוצת הצליחה עליזה ווירץ, שחינית "הפועל" מירושלים, לחצות לראשונה בשחיה את המרחק של תשעה וחצי קילומטר, בלויית אמה, רופאת הספורט ד"ר בילה ווירץ; היא עשתה דרכה בארבע שעות ועשר דקות.

נסיון נועז זה עורר את הרכזו המקצועי של "הפועל", ע. גיל, לכלול בתכנית הספורטאית של 1943 - מפעל שחיה חדש של "הפועל" - "צליחת כנרת". ואכן ב-24 ביולי 1943 קם והיה הדבר.

בנים בעקבות אבות

בצליחת הכנרת ראשונה זו שאורגנה ע"י "הפועל" השתתפו 21 שחינים, ו-4 שחיניות. (בין השחינים היו גם היילים בריטיים, ג'ורג' לונדי, שוטרם בריטיים וערבים בימי

המנצחים בצליחה: ברטיל ובידו פרס החבל הימי לישראל ואראלה כהן - בידה פרס עיריית טבריה.

אולם שורת השחינים לא השתנתה. ורלה, השחיין השוודי, שמר על הקצב והסגנון המזוהה, שטו אתריו שווה בהפרש של כ־300 מטר ש. חדש, אחיו אבינועם, יהודה שבק (שוז) לו הצליחה הראשונה) ויצחק יתקאל. לאחר זמן של 39,13 צלח את הכנרת לראשונה השוודי ורלה. ואילו ש.חדש עבר ב־3:16,10,8 שעות.

חומת־אדם בשלל צבעים, היה מראה חוף „לידו“ במבט מן הים. דגלי הלאומים, ה„פועל“ והדגל השוודי קישטו את הבמה המרכזית מעליה חולקו הפרסים — לשחינים.

להפתעת האורחים והשחינים, הופיעה לפתע משלחת של חברי הכנסת ובראשם היו״ר שפרינצק ורעיתו, ע. גוברין וד. בר־האי, שנתקבלו בתשואות. האורחים באו בסירת־המנוע „סוסיתה“ והשתתפו בטקס חלוקת הפרסים.

ההתרגשות בקהל בחוף גברה כשקרוב לשעה 1 בצהריים החלו להגיע ראשוני הצולחים. לקהל נמסר מהלך הצליחה בשידור מיוחד מחוף עין־גב.

השחינים ממשיכים

כעבור 4.5 שעות ממתן אות־הזינוק הודיע מפקד־הצליחה כי התחרות נסתיימה, ושטה סירה לאסוף את הצולחים שלא הגיעו למטרה. עד אותה שעה הגיעו 25 צולחים. קרוב ל־2 אח־צה נפתח טקס חלוקת הפרסים ע״י ראש העיר מ. צחר — אך כפעם בפעם הופסק עליידי תשואות. עם בהגיע למטרה אחרוני הצולחים.

על במה מיוחדת הוצגו הפרסים: גביע כסף גדול מטעם החבל הימי לישראל למנצח הראשון, גביע נודד ע״ש דוב הוז שנתרם ע״י משפחת הוז; גביע של חברת „הסנה“, עיריית טבריה, חברת „ציון“, חברת „יהודה“, הוצאת הספרים „עם עובד“; „יכין־חקל“; גביע לזכרו של ישראל פאָרקר מטעם משפחתו ופרס מועצת פועלי טבריה. כן קיבל כל צולח מזכרת ותעודה, תיק עור ואלבוס אמנותי, מזכרת מטעם עמק הירדן.

מ. צחר, ראש עיריית טבריה, מוסר פרס ע״ש דב הוז לש. חדש מימין לשמאל — יו״ר הכנסת.

מ. צחר אמר דברי ברכה לעין־גב, אשר שמר בימי תרום ומבחן על הכנרת. הוא העלה את זכרו של דב הוז (שאחיו יצחק ישב בנושאות) ואמר דברי הערכה לזכרו של ישראל פרקר שצלח ראשון את הכנרת בצליחה השלישית, ונפל בגליל. מ. צחר הביע את תודתו לשני שחיני־החוף, בשתי הצליחותו ואילו השלישית תפסה את המקום הראשון בני העם השוודי, שעשו להדות עמנו בימי השואה, והכריז כי מעתה צליחת הכנרת הוא מפעל ספורטיבי בין־לאומי. הוא מקווה, כי בצליחה הבא ישתתפו שחינים רבים מחוץ לארץ. תוך לחיצת ידיים, מסר לזוכים את פרסיהם. א. בן־צבי הביא את ברכת מרכז ה„פועל“ לצולחים.

אב במקום בתו

תוך תשואות ממושכות נתקבל גִּדְעוֹן אורבך כבן 47 — אביה של חדוה אורבך מחיפה, שעמדה להשתתף בצורתה, אך אירעה לה תאונה בשעת האימון בכנרת ולא יכלה להתחרות — והאב מילא מקומה. הוא צלח את הכנרת לראשונה ואמר לי, כי את הקילומטרים הראשונים „שח“ בקלות אך אחר־כך התעייף...

אריק מרטין, זקן הצולחים, בן 49 משוודיה מסר, כי הכנרת חמה בשבילו, אולם אילו הכניסו בה שברי־קרח — יכול היה לעבור מרחק זה בזמן קצר יותר...

מפעל נאה

ובסיכום: היה זה מפעל נאה ויבואו על הברכה מארגניו. מרכז ה„פועל“ ועיריית־טבריה, ומצעיו — הצולחים עצמם.

רמון — קליל האקנות ההולנדית

גם עיני איש שאינו מלח לפי מקצוע ושלא נולד בעיר־נמל, יכולות להכיר בקלות, שאחת האניות, העוגנות עתה בנמל חיפה, היא חדשה לגמרי. הלוכב שלה כאילו מודיע, שהיא אניה ישראלית חדשה.

זוהי אניית הפרי הראשונה שנבנתה לפי הזמנת „שהם“. כשאתה עולה על האניה, אתה מרגיש, כי יש בה קצת מהנקיון ומהבהירות של ארץ־השפלה, מעט מאהבת הסדר והשלמות של אמנים הולנדים. תאי הצות, חדרי האכל, חדר הקריאה — הכל בצבעים בהירים, מסודר בטעם, מים המים בכל תא של המלחים. ברוב האניות הישנות אין אפילו לרבי־חובל תא יפה כתאי הצות של „רמון“.

בגאווה מספר הקברניט של „רמון“, מה נאה, טובה ומסודרת אנייתו. הפעם פעלה חברת „שהם“ בחכמה רבה, הוא מדגיש. היא הזמינה את האניה במספנות רוטרדם בזמן המתאים וכבר כיום היתה החברה מקבלת בעד האניה מחיר גבה פי כמה ממחיר הקניה. מכונות האניה חדישות, המצפן אוטומטי, בכל מקום אדורך חשמלי ובנסיעה הבאה תהיה מצידת גם ברדר.

„רמון“ היתה האניה הראשונה, שנבנתה בהולנד ולכן זכתה בשעת הבניה לפרסמת רבה. אמן הולנדי הקדיש לה כמה תמונות המקשטות את קירות חדר האכל של הקצינים. על מגורות הזכוכית מצויר מגן דוד והכתובות מעל החדרים כבר נכתבו בהולנד בעברית ובאנגלית.

עכו - פאר קדומים

עכו - אחת הערים העתיקות ביותר בארצנו, העשירה במקומות קדומים. מצרים ובבלים מזכירים אותה בכתובי תיהם, שבט אשר, שלגזלתו השתייכה, "לא הוריש את יושבי עכו" וברבות הימים נהפכה לעיר יונת-רומית. נמל הצפון, עיר דייגים ומסחר, בסיס חשוב לאיבי ישראל בימי המכבים ובמלחמת היהודים ברומי. בעיני היהודים, שזרמו לתוכה בעיקר אחרי מרד בר-כוכבא, נשארה תמיד עיר זרה משותרת מהמצוות התלויות בארץ ואפילו את מתייהם קברו מתוצה לה. היום אין בעיר זכר לימים קדומים אלה. גם מתקופת הפאר (ימי בית אומייה והצלבנים, ימי שיא התפתחותה של העיר) בה פרחו האמנות, הבניה, ונמלה השני במזרח, שרד מעט למדי.

*

למרות זאת, אין בתחומי מדינת ישראל עיר כעכו, אשר נשמר בה אופיה העתיק. אתה רק עובר בכביש את תעלת העיר ואת החומה - ונכנס לעיר מזרחית עתיקה על סמטאותיה הצרות והמפותלות, צורת הבניה המיוחדת שלה ותעלות-השופכין באמצע הרחובות, האופיניות לה כל כך. והרי לפניך כעין מוזיאון גדול, חי, של עבר ארצנו. וראויה העיר, שתישמר צורתה. בודאי ימשכו אליה אמנים, תיירים וכל המתעניין בעבר ארצנו. עיר זו, כפי שנראית לנו היום, הוקמה בתקופת אחמד גור פחה (הקצב), מושל עכו האכזרי ואוהב-הבניה, (באמצע המאה הי"ח). היא נבנתה על יסודות צלבניים וערביים, הנראים עוד פה ושם. היתה זו תקופת פריחתה האחרונה של העיר, לפני ירידתה אחר המצור של נפוליון ועלית חיפה, צרתה הצעירה. היו אלה גם ימיה האחרונים של קהילת עכו הגדולה, ימי היהודי הגאה חיים פרחי, יועץ המושלים וראש העיר, שהומת אחר הנצחון על נפוליון, שהושג בעזרתו.

*

כל הבא כיום לעכו נמשך למסגד גור פחה, הגדול והמפואר ביותר בתחומי ישראל. חצר שקטה ומטופחת. ה"ישיבה" המוסלמית, שהיתה קיימת פה לפנים ריקה היום, אתה נושל בעליך ונכנס לבנין הגדול, בעל הכיפה היפה, לוחות השיש, שטיחים יקרי ערך, וכתובות קוראן אורגמנ-טליות סביב קירותיו. הכל משרה עליך רוח של מקום קדוש הזכר לתקופה אחרת, מפוארת יותר, של שכנינו בארץ זו. אתה יוצא מהחצר ונכנס לתוך הסימטאות הצרות ונפגש בשכנינו של היום. ליד חנויות וסדנאות קטנים, חלקם סגור רים, רחובות מכוסים בגגות או חבויים מאור השמש ע"י אותן מרפסות, (משקולים בלע"ז), שהומצאו איפעם לצורך מלחמתי והתורכים שמרו עליהם מטעמים ארכיטקטוניים.

מתקרבים לשטח הנמל; או מה שהיה עוד לפני 150 שנה נמל. רק החאנים, מקומות לינת-לילה לסוחרים וגמר ליהם, מזכירים ימים אלה. הגדול והיפה בין כולם חאן-העמודים, בנין בן-קומותיים, העליונה-לסוחרים, התתונה-מרבץ לבהמותיהם. בתוך חצר מרובעת, בכניסה אליה, מגדל פעמונים ובאמצע שוקת לבהמות. הקומה העליונה נתמכת ע"י עמודי-שיש, שהובאו הנה מחורבות קיסריה ועתלית. בזמנים עברו ודאי שקקו כאן חיים. סוחרים, שבאו לקבל פה סחורות ולהוביל לפנים הארץ, לחורן ולארצות השכנות, וספנים מקצות תבל. היום אין נמל, רק שרידיו נוצצים מתחת פני הים וחורבותיו מעליהם. מספר דייגים ערבים עוסקים במלאכתם. שקט אידילי שורר פה, שקט רב מדי, ממול נראית חיפה על בתיה הרבים ועולה מחשבה כי יתכן ולא רחוקים עוד הימים, וגם נמל זה יזכה שוב לחיים חדשים.

ממוצגי החייל בתערוכת "לנו ולבנינו" - חיל הים

מי אילת - מי מרפא

בעית המים באילת המכילים מינרלים ובכללם מגנזיום וכד, נחקרה באופן יסודי. הסיכום הוא, כי אפשר להשתמש במים אלה כמי-מרפא תוך הכנסת שינויים קלים בהרכבם. כל מאה ליטר מים מכילים כ-90 גראם של גפריתים משלשלים. תכונת המים דומה לזו של מי-קרלסבאד המפורסמים; אלא שרצוי להביאם לדרגת מי קרלסבאד המכילים 250 גראם בכל 100 ליטר, ע"י הוספת כמות סודה, או על ידי ריכוז המים עד כדי שלישי באמצעות איזוי בבריכות פתוחות. כפי שנודע, מוכנה חברה אחת לפתוח במפעל גדול של התקנת מי אילת למי-מרפא, באחת משתי הדרכים: למלא אותם בבקבוקי-סיפון ולאפשר מכירתם בבתי-מרקחה לזקוקים למים אלה.

האניה "כנרת" בקו ישראל - אפריקה המערבית

האניה "בעל בק" שנקנתה ע"י חברת "צים", הודגלה בדגל ישראל בנמל מרסיל. אניה זו, בת 3700 טון, תקרא "כנרת" ותהלך בקו ישראל - אפריקה המערבית. עיקר מטענה יהיה עצים - שהובלתם היתה נעשית עד עתה באניות זרות. עם כניסתה של "כנרת" לתפקידה יחסוך האוצר סכומים ניכרים במטבע חוץ. מהי רותה 11 וחצי קשר.

צי הסוחר המצרי

בתוקף צו מלכותי החתום בידי המלך פארוק, מונתה זה מקרוב ועדה המורכבת משר החבורה, הכספים והכלכלה, וכן מנציגי משרד הבטחון והימיה, הועדה המליצה על תשלום תמיכה רבת משקל להברות שרותי הים המצריות, ותיקנה שרות תקנות חמורות החלות על בעלי האניות.

שלוש חברות ספנות פועלות במצרים: ה Khedival Mail Line קו הדאר הקהדיואלי, שהיא הברה ממשלתית ושתי החברות הפרטיות (ש, ממשלה משתתפת בהן בעקיפין: Alexandria Navigation Maritime ו Societe Misr de Navigation Maritime שתיהן קיבלו תמיכה בשיעור מליוני לירות, שאיפשרה להן לרכוש מערכת אניות-ראוקינוס משוכללות. אולם רק אז נתקלו המצרים בקשייהם הראשונים.

חסרו כוחות אדם בעלי הכשרה מקצועית נאותה; חברות אניות המבוססות מכבר דחקו את רגלי החברות המצריות, ועל הממשלה היה לכסות את הגרעונות. בעלי האניות המצרים החלו לפטר את העובדים הבלתי-יעילים וגיסו מקומם בעובדים זרים. הם הצטמצמו בהפלגות קצרות אשר הרווח המינימלי שבצדן מובטח. לאידך לחצה הממשלה, על ידי סובסידיות כבדות, על הברות שרותי הים, להמשיך „בנסיעות הפרסטיז'ה“, כגון נסיעות הלוקסוס בקוי גיריווק ולונדון הגורמות הפסדים.

לאחרונה הותקן, שכל אניות-מסחר מצרית הייבת לאמן על ספונה מספר קדטים ימיים, על מנת שישמשו אחר כך מכן קציני הצי המסחרי. על פי תקנה זו עצמה, יוסע אחוז מסוים מכל סחורות היבוא והיצוא על ספינות מצריות.

בעלי הספינות המצרים, סירבו להעסיק את בוגרי האקדמיה הימית המסחרית שבאלכסנדריה מטעם פשוט, שחסרו את המומחיות הנחוצה לקציני צי יעילים. אולם עתה החלו מאלצים אותם להעסיק כל מצרי שירצה לשרת בצי המסחרי.

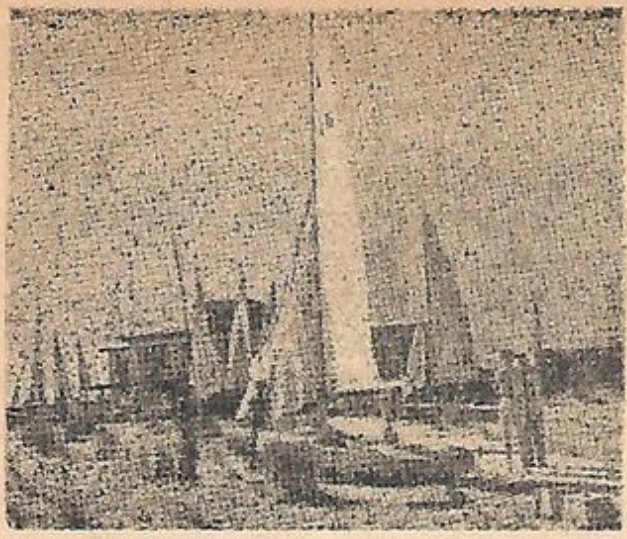
בעלי האניות המצרים וכן החברות הזרות שמקום מושבם במצרים, הבטיחו לאמן מצרים בכל ענפי הימאות, כדי שיכלו למלא תפקידי אלה כשהשעה תהא כשרה לכך. „חברת סואץ“, למשל, הידועה כתומכת גלהבת בשאיפות המצריות, נטלה על עצמה את הכשרתם של 24 מצרים לתפקידי מפתח בתעלת סואץ, כגון קברניטי אניות בתעלה, מנהלי נמל ומפקחים.

הצי המסחרי המצרי, הגתמך בתמיכה ממשלתית המגעת השנה לסכום של 400.000 ל"מ — מונה עתה כ־33 ספינות; קיבוס; הצי כולל 1.100 קצינים ועובדים, אולם 80% מהקצינים הם זרים. חמשה נתיביים עיקריים מקיימים המצרים: קו ניו יורק; צפון אירופה סקנדינביה; שרות הים התיכון והלבנט; קו ים סוף והאוקינוס ההודי. כל אלה, חוץ משני האחרונים, פועלים תוך גרעון גדול.

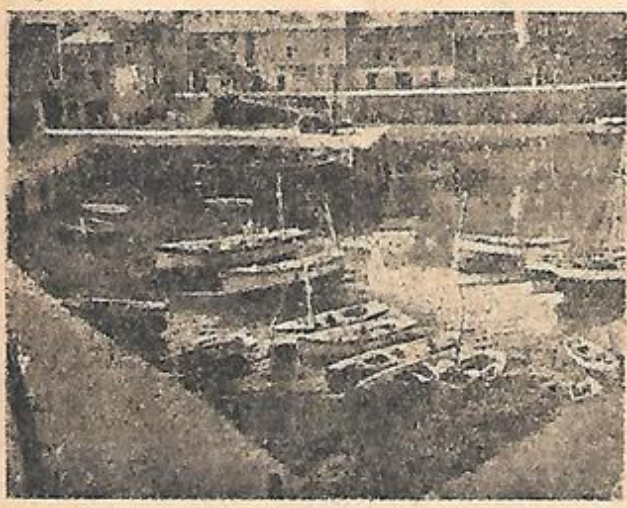
תכנית לניצול מי הנילוס

אדריין דאנינוס, מהנדס חקלאי מצרי, הודיע שבידו תכנית חדשה למפעלי השקאה ולהתפוקת כוח חשמלי בעמק הנילוס, אשר תעלינה ב־1000 מיליון לירות שטרלינג, ואשר עשויות להכפיל את שטח הקרקע המעובדת במצרים.

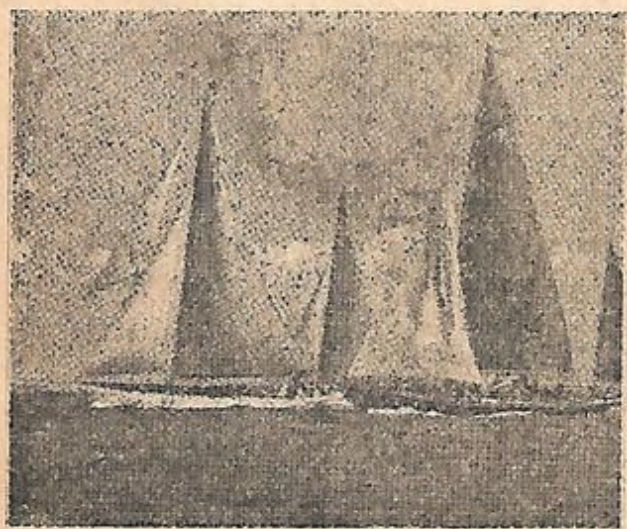
דאנינוס אמר שהוא נוסע ללונדון בקשר עם תכניותיו „לניצול מלא של מי הנילוס“. בידו דו"ח שנערך ע"י ועדת מומחים בינלאומיים: הדו"ח מוכיח, שיש אפשרות להקים סכר חדש על הנילוס באסואן, וע"י כך ליצור רוזבוץ אשר קיבולו יגיע ל־65000 מיליון מטרים מעוקבים מים; כן יש אפשרות להקים תחנת כוח אשר תפיק 13000 מיליון קילוואט שעה לשנה. המומחים סבורים, שאפשר לבצע את העבודה במשך 5 שנים.

מפרשיות בחוף בריטי

נמל-סירות סקוטי

מפרשיות במימי הולנד

הכל תלוי במעגן

מחפרי ענק ומדלים מנושמים קידמוני במפרצה של „מכמורת“ שנכבל בכבלי בטון. לא עוד יכרסמו גליו הקלילים נתחים מאדמת ההוף. הוקם המעגן — תקוות תקוותיהם של חברי המושב. עתה חופרים המהפרים וטרקטורי ענק מסייעים על ידם, להעמיק את המעגן כדי אפשרות עגינה לשלש הספינות של המושב, הנמצאות הרחק ממל־האם, דבר הגורם סיבוכים וקשיים רבים. ממחשבי חשבונות עתידו של המושב טוענים, כי כל קיומו והתפתחותו מותנים במעגן. גם ההתפתחות החברתית, ועל אחת כמה וכמה המשקית תלויות ושלובות בדבר יקר זה ששמו מעגן, מעגן כהלכה לספינות „העורכות גלות“.

ובינתיים... נודד הצי של „מכמורת“

עיקר פרנסתו של המושב על הדיג. 73 אחוז מחבריו עובדים בספינות, בהדרכת מומחים איטלקים, גתוקים מביהם וממשפחתי תיהם, חיים חיי רוחקת בספינותיהם ובמל־המוצא והחורים הביי תה רק לעת מצוא. וחבר טוען שאין אפשרות לכנס אפילו אספה, הכרה הוא שספינותינו תעגונה במעגן הקבוע ליד הבית. הכרח כלכלי והכרח חברתי.

יותר מכולם חשים בחסרונו של המעגן ילדי המושב, והגיגיהם על סירה שבה יתרו „לבד“ ועל אבא שישוב בספינה עם שלל רב של דגים גדולים.

אדמת מזרע נוצרת

ובינתיים זו המושב ממקום יישובו הארעי, מול המפרץ, אל מעלה גבעות-החול דרומה-מזרחה. בתים נבנו ולולים הוקמו והצי רות נודדו. מבין החולות עולה וצומח ישוב דייגים, ובתים מלבינים במרחב וסביבו שתילים שוברי-רוח וגודדי-סייגים לתאוצת ההת-פסקות של החול הנודד. בעמל נמלים נוצרת כאן אדמת קבע. שעל אחרי שעל.

ממשלת נשים וילדים

מרחב לו למושב. מרחב אנשי הים. הצלהתם של הנסיונות, שנעשו בעזרת תחנת הנסיונות מרחיבות (ועליהם ראוי לעמוד לחד) הורו את החברים ועודדו אותם. עתה מודיקה אספסת בחצי רות ומאדימות עגבניות משוכחות ומשחימים שיהי תפוחי האדמה; וק שלשת דונם הוקצו לצרכי משק-עזר ליד הבית. הם מעובדים בריבם בידי החברות, ש„כל השלטון“ במושב בידיהן; וגם הספד ליא כבר יודעים לחטט בגנה, והבן או הבת הלומדים בבית-הספר וייתקין, פשיטא שהם מגישים עזרה של ממש. הגברים המעשים, העושים עבודתם בתחומי המושב בטללים בששים בממלכת נשים זו.

מועט מנין המשפחות. בסך הכל שלושים, במיטב מאמציהם הותרים האנשים לאספקה עצמית. הופת המשותפת קטנה, אך היא מספקת חלב לצרכי המושב.

יצר הגידול

לגדול הם רוצים ולהגיע לפחות לשבעים משפחה. ריצונם במר עמדים נוספים לחברות, ובדעתם לרכוש, בעזרת המוסדות, שתי ספינות נוספות לקליטת חברים חדשים, אך (שוב) המעגן! המעגן שיש להשלימו. המצב הכלכלי מניח הדעת, אם כי עונת הדיגים היתה חלשה.

החברים בטוחים, כי לא יארך היום והמעגן יימלא חיים וחדוות דייגים מביאי שלל ו... ריח של דייגים, כמקובל וכיאה לנמל דייגים. עז רצונם לבנות כפר דייגים לדוגמה. „כי ארדך חוף יפנו וישאח לכפרי דייגים נוספים“.

ש. שחורי / קפר דייגים עולה מן החולות

(ביקור חטוף במושב „מכמורת“ בעמק-הפר)

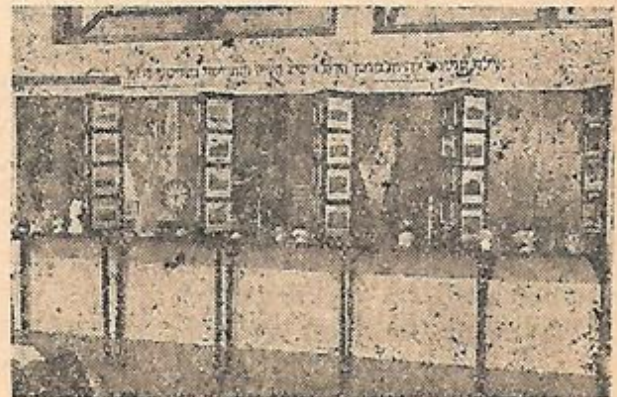
במסגרת רבת הגוונים, נוי הצורות ושוני ההווי של ישובי עמק-הפר הפורחים, השתבץ המושב הימי „מכמורת“, שחבריו עברו לפני כשש שנים עם שחר את נחל אלכסנדר, ותקעו את צריפיהם המשחירים בים החולות הנודדים (כשלושה ק"מ צפונה-מזרחה לכפר ויתקין), סמוך למפרץ הטבעי, הנהדר, אברזבורה, המדת הנוצר הימי, ההוסה בצל חומות הגבעות ואשר שימש אי-פעם נמל סירות לערבים.

ברית עם ים וחולות

בערפלים מופזים של בוקר קיץ עמדו חברי המושב (או „האר-גון“) על שפת המפרץ, ואתם עם רב מישובי הסביבה וצעיריהם, כמשפט הלוי למתישבים „בימים ההם“. מאחוריהם הצהיב-הלבין ים החולות ומלפניהם — ים התכלת. מימנם — המשטרה הניידת המפורסמת על גבולות כפר ויתקין ומשמאלם — ציודי ספינות המלסילים שחנו ב„גבעת אולגה“. ואז נכרתה הברית: ברית חיים בין אותה קבוצת בחורים (הבחורות מועטות היו) עם הים ועם... החולות.

מן התותח אל ספינת הדיג

חיילים היו הבחורים ובשנות המלחמה שירתו בפלוגת תותח-נים ששמרה על חוף הים. בשעות הפנאי עסקו באמוני-דיג, ואז התרקמו קשריהם עם הים והוקם הארגון, שאליו הצטרפו מטובי הבחורים של חיל הנוטרים. במושב שיתופי החלו אולם משבצות משפחות ונולדו ילדים — נשתנה משאו. קם המושב, המושב סתם. כבר מהתחלה קבעו: משק מעורב, הענף העיקרי בו: הדיג ועליו טרינסת המושב ולעזר כנגדו — הקלאות זוטא, לאמור: משק-עזר. חוף שיט בחולות ושיט ממש בים הלפר-עברו שש שנים רבות תמורה ורבות תקוה.

מוצני החיל בתערוכת „לנו ולבנינו“ — מדור אילת

5 שנים כבר עלוב בן 200 תושבים. כיום, למרות שאין בו עדיין בת-חרושת לשימורים, — כי דגי החרב נמכרים מיד לאחר היתפ סם אל אניות-הקירור הגדולות מארצות-הברית — גדל מספר תושבי הכפר עד למעלה מ-4000. כן הדבר בקצה דרום המדינה. שני בת-חרושת לשימורים הכפילו את העיירה אילו. עיר הבירה של פארו, לימה, הפכה מרכז לסחר-הדגים כולו. לפני עשר שנים צרכה כל לימה פחות מטון דגים ליום, כיום — 40 טון. למדינה שהביאה מן החוץ $\frac{3}{4}$ מכמות הבשר במחירים גבוהים, הרי מקור עשיר זה של חלבון במחיר זול — כרבע ממחיר הבשר, — כמהו כמתח-מרומים.

גם ציילי, שלא נטלה חלק בפיתוח תעשייה זו, נהנתה בתפריטי מוונותיה. ארבע חמישיות מאוכלוסייתה מתגוררים במרחק קטן מהאוקינוס. הישגיה של אקוודור הם בעיקר בשטח רווחי הממון: המכס המשתלם על ידי האניות מובילות הדגה. לדגי-החרב, ערך מזוני שווה לזה של הבשר. כיום מגיעים לארצות הברית מדי שנה בשנה, 5000 טון בשר קפוא של דגי החרב, רובו ממימי פארו.

אולם מתנתו הטובה והמבטיחה ביותר של זרם הומבולט לסל-המזון האמריקאי (18 מיליון קופסאות בשנה האחרונה) הוא דג הבוניטו, שארבו-שרו הקטן ומהיר-התנועה של הטלנה, שלפי דעת מומחים עולה עליו בטיבו ובערכו. (אין זה דג הבוניטה, הנחות, הנידוג במימי-הצפון החמים יותר).

מומחי ים ואנשי מדע מנבאים, כי לחץ האוכלוסיה בעולם המתרבה במהירות, יביא לידי טיפול באוצרות הים וניצולם האינ-טנסיבי כשם שזה נעשה בחקלאות. במקרה זה ייעשה שטח זר הומבולט הניזון ממעדני-האנדים אחד האזורים החשובים ביותר על פני כדור הארץ.

חופיה של אמריקה הדרומית לאורך 3000 מילין הפכו בן לילה כמעט לשטח ידוג עצום. מחירי הבשר בעולם שעלו במהירות מסחררת הגדילו את צריכת הדגים. צריכת דגי הטונה בארצות-הברית הוכפלה מאז 1939 ותשעים אחוזים מאספקת הדגה באים ממימי אמריקה הלאטינית. 500 מיליון ליטריות של דגים, מ-23 סוגים ומינים, הוצאו בשנה האחרונה ממימי אמריקה הלאטינית. תעשייה בין-אמריקאית זו מעסיקה כיום בדרום אמריקה כ-30 אלף דייגים, פועלי נמל, בוני סירות, עובדי בתי חרושת לשימורים, ועוד. אוכלוסיית החופים בפארו ובציילי מקבלת מעתה מזון חל-בוני עשיר במחיר נמוך.

הצלחת הידוג נעוצה בעובדה של מציאות מזון ימי בשפע כתוצאה של תהליך ממושך של מאות בשנים. מהרי האנדים המר-צקים מוליכים עשרות נהרות מטענים אדירים של ניטראטים ופוס-פאטים חיוניים לתוך האוקינוס השקט. יסודות אלה נסערים בלי הפסק ועולים אל המים העליונים של האוקינוס השקט, באמצעות זרם-הומבולט הקר והמהיר, (הבא מאזור האנטארקטיקה), עובר על פני ציילי ופארו ונוטה מערבה ליד אקוודור.

קרני השמש הפועלות בהתמדה על פני שטח המים הטעונים מעדנים אלה, יוצרות צמחיה בלתי נראית-לעין. זהו מזונו של הזואופלאנקטון, היצור המיקרוסקופי הממלא מים אלה. והיצור הזה מזין ביליונים של סארדיניות ואנצ'ובי — מאכל תאומם של ערדי הדגים הגדולים מהם החל מהבוניטו בן שמונת הליטריות ועד דגי-החרב שמשקלו הממוצע 500 ליטריות. כך גדלים דגים העשירים בקאלציום, ויטאמינים וכו', והמכילים חלבון שבממוצע הוא עשיר מזה של בשר בקר.

לפני אלף שנים עסקו האינדיאנים של ממלכת האינקים המופ-לאה בידוג במים אלה. אולם הספרדים גנועו התאווה לכסף ולזהב, שהשתלטו על הארץ הזו, הריצו את הדייגים האינדיאנים לתוך המכרות ובמשך שנות מאות הונחו אוצרות הים העצומים. בימי מלחמת העולם השניה קפצו מהירי הבשר למעלה ראש, ואף הדגים שהיתה להם דרישה רבה נעלמו מהשווקים בארצות הברית. היה הכרח למצוא שטח-דיג חדשים. אז נזכרו החוקרים ואנשי המדע בזרם הומבולט.

התוצאה היתה דוגמה נאה של שיתוף בין-אמריקאי. ארצות הברית שלחו אנשי-מדע ימיים, מומחים לשימורים, למכונות ול-ספינות. פארו סיפקה את הומרי-הגלם, כוחות העבודה והדיג. הון פרטי, הנערך ב-17 מיליון דולאר באו משתי המדינות. עיירות דייגים קמו וניבנו בפארו בן-לילה, בבהלת-הדיג. מאנ-קורה, נמל-הבית של דייגי דגי-החרב, המשתכרים יפה, היה לפני

ד"ר א. י. ברנר / הדיג במשקה של אפריקה הקרוזיות

חופי אפריקה קשים למלאכת הים, לדיג ולטמנות. מעטים בהם המפרצים הקטנים, המוגנים מסערות. מועטים הם שדות הדגים, המושכים אליהם את הדייגים, מסביב לאפריקה. רק בקצה הדרום מצוי שדה דגים ברוחב של 180 ק"מ ושדה אחד במערבה של ארץ הכף הרחב בכמה מקומות כדי 75 ק"מ. יתרון לדיג בחוף האטלנטי של אפריקה הדרומית: הוא הזרם הקר הבא מדרום-המערב (בעוד שבחוף המזרחי יש זרם חם הנקרא זרם מתאמביק); הזרם הקר מכיל בתוכו יותר פלאנקטון, שהוא חומר אורגאני מיק-רוסקופי, מאשר מים חמים, ומשמש כמזונם של דגים רבים ומכאן העושר הכמותי בדגים בימים הקרים. האוקינוס ההודי שעל חופי אפריקה הדרומית עשיר אמנם במיני דגים מאשר האטלנטי, אבל בכמות מצטיינים דוקא חופי המערב.

עד לפני שנים מעטות היו מכרות הזהב היהלומים בעוכריו של הדיג, כשם שהיו בעוכריהם של החקלאות, גדול הטקנת וה-תעשייה. בשכר העבודה הגבוה במכרות לא יכלה מלאכת הים להת-רות בימי השלום והשוק החפשי. אולם שתי מלחמות העולם סייעו לפיתוח הדיג, המספק כעת לא רק את צרכי האוכלוסיה המקומית, אלא גם סחורת יצוא ומקור להכנסת דולרים, — גם ארץ הזהב היהלומים רעבה לדולרים!

ראשית הדיג באפריקה הדרומית במאה ה-19. עסקו בו בעיקר עבדים משוחררים. המתישבים חלבנים בני הולאנד, ארץ מצומנת

אניה העוברת דרך גשר-המבצר בלונדון

בדיג לא עסקו באפריקה הדרומית בדיג, כי רק אכרים היגרו שמה. עד היום כתשעים אחוז מן העוסקים בדיג „צבעוניים“ המה, ורק המנהלים, הפקידים והטכנאים-המומחים הם יוצאי אירופה או אפר ייקה, כלומר פורים. מקודם עסקו בדיג בעלי עסק קטנים, כיום מתרכז הדיג בידי חברות גדולות מעטות, שלהן גם בתי הרושת לתעשיית שמורי דגים ולעבודם לצרכים שונים, כגון שמני דגים וקמח דגים. כפי הנראה לא חדרו יהודים לדיג ולתעשיית הקשר רות בו, מפני מעוט הגמלים. בחוף הארוך של הדרום והמערב, עד נאטאל ועד אנגללה, מרוכזים בסיסי הדיג ובתי התרושת הקט שורים בהם במקומות מעטים.

עד אחרי מלחמת העולם השנייה היה הדיג הדרום אפריקאי ברובו דיג מכמורת בשטחים רחוקים מן החוף. דייגי דרום אפריקה הרחיקו עד כ־2700 מקיפטאון למערב, אולם כעת הדיג הוא ברובו

חופי. ב־1948 הביא דיג זה 70% מכלל השלל. 2250 סירות עם 7000 עבדים עסקו בדיג החופי. הראשון במיני הדגים בכמות, ולא בערכו המסחרי הוא *Avengus safax* באנגלית *Pilchard* ובשם זה הוא מופיע בשוק והגיע בצורת שמורים גם אלינו. ממנו נצדו 46 אלף טון. בכמויות קרובות לרבת טון נצדו הדג *masbanker* וכן הדג *Snoek* חשובים בערכם הם כמה ממיני הכרישים העשירים בויטאמינים. שמן הכרישים משמש לתעשיית הסבון.

הקונה הראשון לתוצרת הדגים של אפריקה הדרומית היא ארצות הברית — כ־49% מהיצוא; 46% נוסלת בריטניה.

הדיג היה לגורם כלכלי חשוב במדינה העשירה בזהב ויהלומים, בהקלאות ובמקנה. היא מספקת מוון עממי זול וגם סחורת-יצוא להשגת מטבע זר.

הַאֲמַת עַל מַפְלַצַת הַיָּם

רבים הם שהכחישו את דבר קיומו של נחש-הים הענקי — אף על פי כן עובדה היא, שנהש-הים קיים אף הוא. בדומה ל־צלחות המעופפות ולמטיאורים, שגם את קיומם הכחישו מאז 1950. מצויים סוגים שונים נחשיים, ומכאן ההסבר לעובדה, שהחשכה ליות בהם סתרו זו את זו.

עם חדירתן של האניות יותר ויותר לתוך מרחבי הימים, נתגלו נחשיים במספר גדל והולך. הימאים חששו תחילה לפרסם את תגליותיהם, מן ישימו את עצמם ללעג. לשאלה, אם ראה כבר את נחש הים, נתן הקולונל האמריקאי פרקינס את תשובתו המפורסמת: „לצערי ראיתיו“. בסוף המאה ה־19 פחת מספר ההסתכלויות, משום שאניות-קטור הוכנסו לשימוש, ואלו אינן נוהגות לסטות מן הדרך הישרה והקבוצה שלהן. כן מפריע הרעש אשר הברגים המכוננות של אניות-הקטור מקים מתחת לפני הגלים. אף על פי כן הצטבר במשך הזמן חומר מרובה כל כך, שהניח לפרופסור ההולנדי אוד־מאן אפשרות לפרסם ב־1892 ספר המכיל 200 דו"חות מהימינים. בינתיים הצטייר נחש-הים בדמיונו של קורא-העתונים כמין שד איום, ושום הרצאת-עובדות לא היה בה כדי להתגבר על כך. עצם המונח „נחש-הים“ הביא את הפרופסור אודמאן לידי תקלה: את ההסתכלויות המגוננות האלו, הנוגעות למפלצות-ים שונות ומשונות, ניסה להביא לידי מכנה משותף אחד: „נחשיים“.

נסיעות-הסיוור המרובות במלחמת העולם הראשונה הביאו שפע חדש של הסתכלויות וידיעות. אז קם קצין הימיה הבריטי ר. ס. גולד, והעלה את הנושא מחדש בספרו „פרשת נחש-הים“. מפקד הצוללות הגרמני ג. פון-פורסטנר תרגם את הספר, משום שגם הוא נתקל בעת מסעות-הסיוור שלו באחת ממפלצות האוקיינוס. הסנסציה האחרונה היא: המפלצת של לור־נס.

הרי דוגמאות אחדות מדו"חות על נחש הים, אשר מהימנותם נעלה מכל ספק. ארבעה ספוטים עיקריים הם, אף שיש להניח כי קיימים רבים הרבה יותר: (1) טיפוס הנחש, (2) טיפוס הפלסיו־סאורוס, (3) דג-חצב, (4) התנין התת-מימי.

קרובה ביותר לצורתו של הנחש היא המפלצת, אשר נראתה ב־1817 על ידי אנשים רבים במפרץ של עיירת הנמל גלוצ'סטר, במשך ימים מספר. ועדת-חקירה מיוחדת שמעה את עדויותיהם של רבים, ורשמה את הדברים בתיקיה. האומדנות השונות על אורכו של היצור היו בין 15 ל־36 מטר. החיה התקדמה בתנועות מאונכות. היה זה נחש בעל צבע חום-כהה וממדים עצומים, אשר היקף-גופו הגיע לפחות לשלשת-רבעי מטר. לפעמים שכבה המפ-

טיפוס הפלסיוסאורוס

לצת ללא-נוע, במצב של U או של S הראש דמה לראשו של צב ענקי.

עם טיפוס-הנחש אפשר לכלול גם את המפלצת, אשר נתגלתה ב־10 באוגוסט 1932 על ידי הקנדי קמפ. בין האיים צ'טאם וסטרונג-טייד. לפי אומדנתו של קמפ הגיע אורכה של החיה ל־25 מטר, בערך. „נתקבל הרשם, שמציאותה של החיה שינתה את מראהו של הגוף כולו. הרגשתי עצמי כאילו חזרתי לתקופה שחלפה מזמן שעה שהארץ היתה עוד בעלומיה. לצערי נמשך המחזה רק זמן קצר. אשתי ובני בן ה־16 רצו אל לשון-היבשה למען יוכלו לראות יותר טוב. יתכן שזה הדבר אשר הפחיד את נחש-הים. נראה היה שהחליק לתוך הים. לאחר זאת ראינו תנועה גמרצת מתחת למים, והחיה נעלמה במהירות הבזק“.

הסוג הנפוץ ביותר הוא כנראה סוג הפלסיוסאורוס, יצורים אשר קרוביהם היבשתיים מתו ועברו מן העולם זה כבר. סוג זה כולל את נחש-הים הקרוי „דדאלוס“, וכן את המפלצת של לור־נס. ב־6 באוגוסט 1848 ראו 7 קצינים של פריגטת המלחמה הבריטית „דדאלוס“, אשר היתה בדרכה מקיפטאון לסט. הלנה, נחש אדיר, אשר ראשו וכתפיו בלטו מתוך המים בשעור של 1¼ מטר, בערך. כן אפשר היה לראות לפחות 18 מטר נוספים מגופה של החיה, אך לפי הסתכלותם של הקצינים לא השתמשה החיה באף אחד מחלקי הגוף הגלויים לשם תנועה התקדמות. „החיה שטה במהירות, אך היא עברה קרוב לדופן הספינה. במשך כל העת שראינו את החיה (20 דקות בערך), לא סתה כמלוא הגימה מכיוון ההתקדמות הדרומי-מערבי שלה, אשר בו המשיכה לנוע במהירות של 12 עד 15 מילין לשעה. צבעה היה חום-כהה, וגרונה צהבהב-לבן. היצור היה חסר קשקשים, אך במקום זה היה לו משהו שדמה לרעמתו של סוס ואשר התנופף על גבו הלוך ושוב“. עד כאן לשון הדו"ח של הקצין הבריטי לאדמירליות.

לטיפוס דומה שייכת המפלצת של לור־נס, אשר נראתה בשנות 1933/34 מאה ושמונה-עשרה פעמים, לעתים על ידי 70 איש יחדיו. יש ידיעות על דו"חות דומים גם מן השנים 1872 ו־1903. החיה

צולמה וואסרטה. החסתכלות המענינת ביותר היתה זו של בעל סירת-מנוע, מר גרנט, אשר גילה את החיה בליל ירח בהיר על היבשה, לא רחוק משפת הים. כנראה שהיצור נבהל, כי הוא הטיל את עצמו בשתי תנועות נמרצות לרוחבה של הדרך, ואחרי כן צלל לתוך הים. יום אחד לאחר הסתכלותו של גרנט ביקרו חמשה סטודנטים מאדינבורג במקום, וראו שם עקבות כפולים שמקורם היה, כפי הנראה, בסנפירים ובאברי-שיט אחרים.

לטיפוס אחר לגמרי שייכים שני יצורים אחרים, שהם מיווג מתוך של דרקון, צב ודג. האחד הוא בעל גוף מעוגל, זנב מאורך וסנפירי-ענק קבועים בגבו. דוקא לגבי בעלי-חיים מוזר זה, שמציאותו בלתי מתקבלת על הדעת כל כך, מצויות עדויות מהימנות ביותר. הוא נתגלה ב־2 ביוני 1877, צפונה לסיציליה על ידי הקצינים והמלחים של אניית-הטיול הבריטית „אוסבורן“. המסתכלים ראו בברור את הראש הכביר, הדומה לזה של כלבים, את אברי-השיט

טיפוס דג-חצב

הגדולים בעלי התנועה הסבובית, וכן חלק מן הגוף העצום. אורכו של חלק הגוף הנראה לעין (כשליש מן האורך כולו) הגיע ל־15 מטר בערך. סנפירי-הגב היו מחולקים לאורך 9 מטר. דג-חצב דומה לזה נראה ב־1890 על ידי המורה ס. לובל בחוף האי האוסטרלי „סנד איילנד“ (קווינסלנד). המורה גילתה את החיה במצב של מנוחה ללא-נוע (כנראה בשעת שינה) — כך שהצליחה להסתכל בה מקרוב במשך מחצית השעה. הילידיים קוראים לה בשם „מהא-מהא“, והם טוענים, כי יש לה רגלים ואצבעות וכי בשרה ערב לחיך. האורך הכללי — 9 מטר. הבטן, שרוחבה היה $2\frac{1}{2}$ מטר וגובהה $1\frac{1}{2}$ מטר, היתה אפורה וחלקה דומתה לשריון הצב. הזנב — כזה של דג — הגיע לאורך של 4 מטר וצבעו היה חום-כהה. צפירותיהן של אניות-קיסור העירו את החיה משנתה, והיא צללה במהירות הבזק לתוך המים העמוקים.

חיתיים בעלת צורה אחרת לגמרי, שהיתה קרובה יותר לצורתו של תנין-ענק, נתגלתה ב־30 ביולי 1915 על ידי מסקר-הצוללות הגרמני ג. פון פורסטנר בקרבת חופי אירלנד. הופעתה של המפלצת ארעה בתנאים דרמטיים. אותה שעה טיבעה הצוללת את אניית המשא „איברינגן“. 25 שניות לאחר שקיעתה של האניה הועפה המפלצת מתוך המים לגובה של 20 עד 30 מטר, ומיד חזרה וצללה במים עמוקים. משך ההסתכלות היה 10 עד 15 שניות. אורכה של החיה הגיע, בערך, ל־20 מטר. יש להניח כי החיה הועפה למעלה על ידי התפוצצות מתחת לפני המים שאירעה באניה. פורסטנר ערך מתוך הזכרון תרשים של המפלצת, בעזרתו של עד ראיה. אלה הם אחדים מן הטיפוסים העיקריים של „נחש הים“, כפי שהם ידועים לנו. מתברר כי אינם דומים ביותר לאותו הדבר המצטייר בדמיוננו בעת שמדומי על נחשים. מהי מפלצת? — זהו

חיה בעלת ממדים מגדולים וצורה בלתי-רגילה. אילולא חיינו רגילים לפיל, ודאי שהיה מעורר בדאי רושם של מפלצת איזמה! דוקא היונים, אשר תארו בציוריהם ובפסליהם את האדם הסהור, הרבו לצייר גם מפלצות, וסוקרטס אמר על עצמו כי אין הוא יודע אם הוא אדם, או מפלצת. גרועת יותר מטיפוס. המפלצת מפחידה אותנו, משום שהיא מייצגת את האפשרויות המבעיתות של הטבע — ועל כן גם של גפש האדם: היא ממחישה, עד מה מוכשר הטבע לעוות את צורת ברואי.

אך הים ממשיך בשלו, ובפוריות שאין כמוה הוא מוליד בני שחץ למיניהם.

מְשַׁלַּחַת מְדַעִית יָצָאָה לְלִכְדוֹ בְּמִיַּי אֶפְרִיקָה

סמוך לבלית החוף המערבי של אפריקה, עוסקת עתה משלחת של 16 אנשים בחקר מעמקי הים — מפעל שימשך שנתיים וכרוך בנסיעה של 60.000 מילין מסביב לעולם. האנשים משתמשים בחכה שטרם היתה כמוה לאורך — 50.000 רגל — ובעזרתה יכולים הם לדוג בעומק רב מאד. מטרתם היא: נחשיים ענקי, באורך של 100 רגל, יצור ששמעו יצא במשך מאות בשנים בספורי הימאים ואימתו היתה עליהם מאז ומעולם.

המשלחת שהפליגה זה לא כבר על סיפונה של „גלתיאה“, בת 1300 טון, מקופנהאגן — מצויידת בידיעות על נחשי-הים הענקי, כל הבריה אנשי-מדע, מומחים בינלאומיים בוואולוגיה ובתורת-החיי בימים, ותיקי אקספדיציות חשובות אחרות במרחבי האוקיינוס. נחשי-הים הענקי עורר עוד לפני 20 שנה את ד"ר אנטון ברון, בן 42, חבר מנהלת המוזיאון הזואולוגי באוניברסיטת קופנהאגן, לפתוח במסע-הצייד שלו, לאחר שנצטברו הוכחות במדה גדלה והולכת שהים מסתיר במעמקי בעלי-חיים שונים. במשך 10 שנים כמעט, על אף כיבוש דנמארק בידי הגרמנים, עסקו ד"ר ברון וחבריו בהכנת משלחת זו: הממשלה הדנית ותורמים פרטיים התחייבו לממנה בחצי מיליון דולר.

נחשיים ושאר מיני מפלצות מוזרות טופיעים גם באגדותיהם של עמים רבים; אך נתקבלו גם, כאמור, ידיעות רבות ומוסמכות על קיומם. למעלה מ־25 דו"חות מהימנים נכתבו על נחשי-הים, לפיהם מצויים הם בקרבת סקנדינביה, בסביבת האיים הבריטיים, ליד חופיה המזרחיים של צפון-אמריקה ובקרבת חופי ברזיליה. מפלצת נחשי-הים, נראה עוד ב־1905 מאנית-הטיול „חלהאללה“, בניסיעת-סיוור שנערכה לצרכי מחקר מדעי ושני אנשי-מדע היו מטעם החברה הזואולוגית בלונדון. המפלצת היתה „בעלת צוואר מוארך דומה לשל צלופח, שעליו היה קבוע ראש של צב... היקפו של הצוואר כהקיף גופו של אדם רזה, וארכו של חלק הגוף שבלט מן המים הגיע ל־7 או 8 רגל. הצוואר והראש בערך בעלי היקף שווה, צבעם חום-כהה כלפי מעלה, ולבנבן כלפי מטה. עומק המים בו נתגלתה היה כ־1800 רגל. ד"ר ברון סבור, כי נחשי-הים הענקי הוא צלופח עצום-ממדים. ב־1950 הצליחה אקספדיציה ימית, שד"ר ברון היה אחד מחבריה, לדוג זחל ענקי של צלופח, באורך של יותר מ־6 רגל. הוא הוצא מן הים ליד כף התקוה הטובה, מתוך מים עמוקים כל כך, שהגיע למעלה ללא רוח חיים.

פְּרֻדוֹת אֲגָדִיִּים

הוכחות נוספות לכך, שהים מסתיר במעמקי סודות אגדיים של העבר הפריהיסטורי — נתגלו בשנים האחרונות. ב־1939 חעלו אניות-דיג בדרום אפריקה, חצי טון של דגים אדומים ואחרים. בהם מצאו דג אחד חי אשר טרם ראו כמוהו. צבעו כחלחל כעין הפלדה, ארכו 5 רגל ומשקלו — 127 ליטראות. מבחינה תיאודטית כבר עבר הדג המוזר הזה מן העולם. על הדינשאורוס עבר תהליך-הכליה, כאשר סוג זה של דגים היה בעצם עלומיו, לפני 50 או 100 מיליון שנים. (לפי מקורות מדעיים שונים, המערכת.)

בספרות ואמנות

ג'. קלפציג / ליליותיו הסגופים של מקח נורבגי

לא אשכח, לא אשכח את לולו. היא היתה טיפוס נפלא, אף שהיתה כל כך צעירה, אחת הדמויות שכל כך רוצים לעזור להן, אך מה אני ומה כוחי.

פגשתיה ערב אחד, בחושך, במאדאגאסקאר. נודד הייתי מבית-המרזח ציקלון אל באמבו כאשר ברכתיה, וידידה הוא שענה על ברכתי. מקודם היתה לולו כנרתעה, אך לא עבר זמן רב והנה טיילנו יחדיו על שפת הים. השיחה התנהלה ביתר קלות אחר שנתברר לה כי אינני צרפתי, אך עלי להודות שהייתי מופתע במקצת כאשר שאלה פתאום: "האם זה מעשה רע כשהורגים מישהו?"

נתתי בה מבט תמוה. הדברים נאמרו בתום כזה עד שבטוח הייתי, כי אך בתוס-לבב שאלה. "אך לולו", אמרתי כנונה, "הלא את יודעת. הרי ביקרת בבית-הספר של המיסיון?" "אמנם ביקרתי", ענתה.

אי-אפשר היה לראות בחשכה את הבעת פניה, אך לפי נימת קולה אפשר היה להניח, כי היא שוקלת את הדברים לכאן ולכאן. כלום זה כל כך מוזר? ודאי היו אלה ואחד ענינים, שחרגו ממסגרת ההסברים של בית-הספר המיסיון, ושוללו רצתה לתהות עליהם. והנה היתה לה עתה הודמנות לשוחח עם אדם לבן, שלא היה צרפתי. יחא הדבר מוזר כמה שיהא, דומה היה כאילו הכרנו זה את זה זמן רב, ומיד חיה טבעי בהחלט, כיון שהצרפתים היו מדכאים אתהמטים תפסתי שלא היתה יכולה לשוחח בענינים כאלה עם צרפתי. האמת, היא היתה מעדיפה לא לשוחח אתם כלל. והדבר היה טבעי בהחלט, כיון שהצרפתים היו מדכאים את הכושים בכל האמצעים. התנאים כאן לא היו בדומה לתנאים הנהוגים במושבות האנגליות. הנה, למשל, כשהצרפתים היו זקוקים במיוחד לעובדים במספנה, או על סיפוני האניות, היו פשוט אוסרים את הכושים בלי כל טענה-מענה. זו היתה שיטה פשוטה ויעילה להפעלת עבודה זולה. גם לנו היו הרבה אסירים-סווארים על הסיפון. אך גם הפועלים שמלאכתם בכך קיבלו אך תשלום גרוע, היינו כארבעים וחמשה פרנקים בלי כלכלה.

אכן לא היה כל פלא, שלולו רצתה להקיף אותי בכל השאלות הללו שהתרצצו בלבה, כאשר פתאום נזדמן לה אדם לבן, שאף על פי שלא היה צרפתי, שמע צרפתית. אור

הירח נגע בפניה הבליטם במקצת. שפתיה לא היו שמנות מדי, ואפה לא היתה רחב ומנופת. לולו היתה יפה אפילו לפי קנה-מידה אירופי. בלבי הערכתיה אל נכון בשוטטנו אנה ואנה. הלוכה היה קל וחיינני. אחר התהדרות-מה אמרה: "אבל הלא זה פשע גדול. גם אם הורגים רק איש אחד בלבד?" "לולו?" "כן", נענעה בראשה. אך ה"לא תרצח" הלז מעשרת הדברות לא הרפה ממנה, כי היא המשיכה: "כן, אבל... ומה עשיתם אתם הלבנים באירופה בכל השנים האחרונות הללו?" היא הסתכלה בי בחיישנות, כאילו מבקשת סליחה. לא ידעתי בעצם מה לענות לה מניה וביה, ומלמלתי משהו שבשנות מלחמה ובזמנים כאלה הכל מקבל צורה אחרת. בשבילה היתה זו ודאי תשובה בלתי מספקת. ישבנו על כרכוב אבנים נמוך על שפת המים. היא ירבה שקוטה וקווקוה קווים בחול בענף שבידה. האניה עגנה הרחק מכאן והצטיירה כגדולה ואגדית בהבהוב אורותיה. "הא- ניה שלך", אמרה. "כן, האניה שלי." הייתי גאה מאד שאמרה זאת. אף על פי שהאניה לא היתה אניתי ממש, בכל אופן הייתי על סיפונה. נשתהינו כאן זה כמעט שבוע. מקום בזוי. אך יתכן שהענינים יתבהרו אחר שפגשתי את לולו. החלטתי להפגש אתה ככל שרק אוכל: "לולו, בת כמה את?"

היא הייכה כמתייאשת: "הה, אני מזדקנת והולכת. אני בת שש-עשרה." "האין לך ידיה, לולו?" "היה לי אחד, אבל עתה אין לי. הסבור אתה כי אך בוגד היה?" "הסתכלתי בה. היא המשיכה: "אומרים שאמנם היה בוגד. כך נהגו בו. הגידה נא לי, האמנם כל הלבנים הם נוצרים?" "כן, את יודעת זאת היטב."

אך היכולים הנוצרים להלחם זה בזה?" "כפי שאמרתי... כשפורצת מלחמה."

"אך למה לחמתם בנו פה במאדאגאסקאר? כן, משום שכך נהגתם. הייתי אז ילדה קטנה, אך זוכרת אני שאניה גדולה הגיעה לנמל והתחילה יורה. הצרפתים אמרו כי אם השחורים יעזרו, הכל יהיה טוב יותר בשבילנו. כולם רצו שיהיה טוב יותר. גם אטא. הוא יצא ולחם כדי שיהיה לנו טוב יותר. אך לא נעשה טוב יותר. אחר כך באו ואמרו שהמלחמה נגמרה. הם באו ולקחו את אטא, אף על פי שנש- ארו אחדים מן הלוחמים בהרים. ואטא הלא הרג רק איש אחד, את שומר הסוהר. אני בטוחה שהוא עשה כך, משום שרצת לחזור אלי. והם תלו אותו. אך ראיתי הרבה חיילים לבנים וחזיהם מעוטרים סרטיות צבעוניות רבות. סימן כי הרגו הרבה אנשים, נכון?"

"לאו דוקא, כלומר... לולו, הלא אלה הם פני העולם עכשיו."

"אבל כך היה תמיד כאן בשבילנו. הסבור אתה, שפעם יהיה טוב יותר?"

"בודאי, לולו, בודאי."

אך היא ודאי לא יכלה להאמין בזה ולא הוסיפה לשאול. קמנו ושוטטנו שוב בדרך העיר. הכל היה עוטה שלווה, נשמע רק שכשוך הגלים המשתפכים על החול. והנה הופרה השלווה על-ידי הבחורים מהאניה, שפרצו ברעש-געש מן המרות. הגיעה סירת-המנוע האחרונה מן האניה.

„עכשיו עליך ללכת“, אמרה.

„כן, אך הבה נפגש גם מחר. התרדי לחוף?“

„כן“, ענתה ונבלעה בחשכה.

ישבתי בחלק הערפי של הסירה ליד גניסטון, שהיה עם ההגה. הבחורים שלפנינו הצווחו, אך הרהורי הפליגו מכאן והלאה. עלי להודות כי הרהרתי בלולו, ולבי נכסף לראותה שוב.

למחרת, והוא שבת, נצטופף המון עליזים בסירה שירדה העירה. סרנו אל הבאמבו. היו כאן כמה אמריקאים, לגמנו קצת בחברתם. כעבור זמן מה עזבתי אותם ומיהרתי אל החוף. אך לולו כאשר איננה איננה. ישבתי על הכרכוב והצתי סיגריה. יתכן שלא הבינותיה אל נכון או שמא אחרתי? לא יתכן, היא ודאי היתה מחכה. התחלתי נועץ עיניים בחד שיכה. מה מוזר הוא כי נערה שחורה כל כך חשובה בעיני מחשבה זו הטריחה עלי במקצת. אך ככלות הכל כלום אין זה מקובל להיות בימים אלה דימוקראטי? האם מחיצות צבע העור חשובות כל כך? לא, ניהמתי את עצמי, זו היא אך טמטומת שאבד עליה כלה.

הערב היה אפל, מאפליה של קטיפה סביב, והכוכבים היו נהדרים. בין צמרות הדקלים יכולתי לראות את צלב

הדרום. זוהי קבוצת כוכבים שאינה ערשה רושם מיוחד פל כן, הרהרתי, היא כמעט דומה לעפיפון מקורס. קבוצת המח-רשה הגדולה היא הרבה יותר עדינה, אך הרבה זמן עבר מאז ראיתיה, ובפעם האחרונה ראיתיה במהופך, גלגליה באוויר. כל כך גלמוד ועוזב ובלתי-יחשוב הייתי בליל הירח. מה בעצם לכל הרוחות אני עושה כאן. למה אין אני בביתי בנוורוגיה מתענג על חיי משפתה מאושרים? לא, אין זה בשבילי ומשום כך בהרתי לערוך מסעות. אך כמה זמן אשוטט לארכו ולרחבו של העולם?

והנה פתאום שמעתי קול צעדים קלים מתקרבים אלי. פניתי אחורנית בחפזה. היתה זו נערה, משום שהתנצנצה שמלה לבנה. ברור שלא היתה צרפתי, משום שאלה אינן יוצאות בלי ליווי בשעות לילה. יכול הייתי לראות אך את השמלה הלבנה, והנה ראיתי כי זו נערה שחורה.

„הלה, יקירה?“

„כן“, ענתה. זו היתה לולו. פניה הבריקו. פרח אדום היה תחום בתלתליה המקורזלים. השמלה הפשוטה הלמה אותה מאד. הנה עתה, קל היה מאד לדמותה לבחורה נורווגית שזופת שמש.

„לולו“, אמרתי, „את כל כך יפה.“

„שתית“, אמרה.

כן, במקצת. כלום זה חשוב?“

„כן, אינך צריך לשתות. ראיתי גברים לבנים ששתו והנה כאילו נתלקח בהם השד. ראיתי הרבה דברים רעים שגרמה השתייה. אנהנו השחורים, איננו שותים, ואין אנו חושבים אתכם שוב ללבנים כשאתם משתכרים.“

„אך אינני שכור, לולו.“

„לא, אבל... ואני יודעת למה אתה שותה. כן, משום שבעשרת הדברות לא נאסרה השכרות. זהו, הצדקתי?“

„כן“, עניתי. כדי להחליף את נושא השיחה שאלתי אם תסכים להלוות אלי באולם של ריקודים. היא פרצה בצחוק, מין גיחוך מדבק של ילדת בית-ספר. שיניה הבריקו בלבנו-ניתן ועיניה נוצצו. הבינותי כי ודאי לא ינחו לה להכנס למקומות שהייתי רגיל לרקוד שם?

„אך אני יכול ללכת אתך.“

היא נתנה בי מבט תמה. האמנם רוצה אני?

„ודאי שאני רוצה.“

היא הרהרה רגע, ואחר כך אמרה: „לא, מוטב שלא תעשה זאת.“

„האם זה כל כך מסוכן?“

„לא, כל זמן שאתה בחברתי אין זה מסוכן, אבל... אתה לבן, אסור לך לשכוח זאת.“

„חה חה, לולו טפשונית קטנטונת, כאילו איכפת לי. ובכן הבה נווה, נלך לריקודי הצבעונים!“

(סוף בחוברת הבאה)

«חוק ונהג בים»

מאת ר. ה. סמית

יוצא לאור בפקוחו של המוסד הלונדוני לענינים עולמיים

אין זה ספר ל"עורכי-דין ימיים", אלא ספר המכיל הסבר מקיף ומאלף (על 200 עמוד) של החוק הימי בימינו, על הרקע שלו והבעיות הרבות אשר קציני ימיה — ובמדה רבה אף ימאים בדרך כלל — נתקלים בהם בחייהם היומיומיים. בין שהם משרתים בציי הסוחר ובין שהם משרתים בציי-המלחמתי.

הספר נוקט גישה אנושית — לא משפטית — לבעיות אלו, והוא מאפשר לכל קצין וימאי לנהוג לפי מיטב יכולתו ובהתאם לשכלו הישר, באופן שיוכל להשאיר את הטפול בצד המשפטי לזמן מאוחר יותר.

בספר שני חלקים: מלחמה ושלום. הוא מטפל בנושאים שונים כגון: מים טריטוריאליים; שודדיים; הגנה עצמית; רדיפה; אלוט בצוללת; דיג בחופים; פשעים באניה ובעיות רבות אחרות. נוכח העובדה שהחוק הימי הבינלאומי עודנו במצב בלתי-מוגבש נודעת הסיבות רבה לספר על החיפוכים בים לא בצורה דוגמאטית אלא על יסוד השכל הישר. מחבר הספר, שהוא עצמו מומחה לחוק הימי, זכה לתשבחות רבות מפי מומחים אחרים על עבודתו.

קונרד — מגדולי סופרי הים; חישוב-עץ בבית יורדי הים הבינלאומי בניו-יורק.

הפליגו שלשה דגים למערב,
בשקע השמש הפליגו בים;
איש איש סתקוהר באשה שיאהב,
וציני ילדים ילווים לדרך;
כי לגבר עמל, לאשה הוא הנכחי,
הרוח מועט ורבים הנזכרים,
ושער נמל מתנפם.

שלש הן נשים היושבות בטג'לור,
בשקע השמש הדליקו האור;
בסער צופות הן, בנשם העז,
עם לילה מגיח פרוץ וגס.
אף לגבר עמל, לאשה הוא הנכחי,
הסער בא פתע, סוחף הנכחי,
ושער נמל מתנפם.

שלש הן גויות הנחות על החוף
עת בקר האיר, ים שפל וינרד;
בוכות הנשים וסופקות כף אף כף,
צל אלה שקבר לא ישובו לעד;
כי לגבר עמל, לאשה בכי-עינה,
כָּל שִׁנְהָלָף כּוּן פְּקָדִים שִׁנְהָה,
שְׁלוֹם לוֹ לְשַׁעַר, יִתְנַפֵּם.

מאנגלית: אפרים פלטי

שירת הילדים במקצולות...

כשעלה טיטוס הרשע לירושלים הביא עמו שלשת אלפים ספינות ומילא אותן ילדים וילדות. כיון שבאו בתוך הים אמרו: לא די שהכעסנו את הקדוש-ברוך הוא בביתו אלא שעדיין אנו מתבקשים להכעיסו בארץ אדום. מיד קפצו כלם והשליכו עצמם בים. מה עשה הקדוש-ברוך-הוא? נטלם בימינו והביאם לאי גדול נטוע כל מיני אילנות טובים, והקיפם בגלי גלים של גונים נאים, של כוחל שיש ומרמר שנראים כאבני בית המקדש.

...וכל אותן השנים שאותם הילדים והילדות יושבים בתוך הים, הם מצפים לישועה, ואין ספינה הולכת לארץ ישראל שאין הילדים והילדות הולכים אחריה, שכשהם רואים ספינה בים, אחד אומר לחברו: הגיע זמן קבוצ גלויות. מיד נוטל כל אחד גל מגלי הים ודוכב עליך וטס עד שמגיע סמוך לספינה, ודרך הלוכס הם משוררים: מבשן אשיב ממצולות ים, וקולם כקול פעמוני הזהב בשולי המעיל ונשמע לירודי הים. נשמענו ממגידי אמת מעשה שהיו מפרשים בים הגדול לארץ-ישראל ושמעו קול ערב, בקשו לקפוץ לתוך הים וליצן אחר הקול, קשרו אותם הספנים באבנטיהם עד שהלכה הספינה מהם.

(בלבב ימים, ש"י עגנון).

מתוך „ספר האטיודים“

כי אכרע בנטל העיר הגדולה, כי תיעף נפשי בי למשא יחסי־אדם — ותעוז בי הכמיהה אל מרחבי האינסוף של היס, אל הבדידות הגדולה, אל ההתמזגות עם מעינות התום והפלאים של הטבע אשר לא חולל...

כלב אשר פעימתו — נצח; כהר־געש אשר לבתו — לא שככה; כשירת־חרות־וגיל — לא תיפסק, היית לי, היס: מה טובה הבדידות בחיקך, עם רחש סערת החיים אשר בך וממעל — יריעת השמים בכל עירוס יפיש, בכל גווני היום והליל, בכל תמורות התקיפות. בדידות? לא, כי ניצב האדם אל מול עולם שלם, בו טושטשו גבולי זמן ושטח, כל גבול למינהו; אדם אל מול הטבע האדיר ובן־החורין, אשר ממנו קורץ גם הוא, היינו אדם אל מול עצמו ומקורו ונפשו...

חציתך, היס התיכונ, מן הקצה אל הקצה, בשבילים אשר חרשו־לבלי־היכר־המונות בני־אדם ויורדי־ים מדור לדור; ראיתך ברבים מגילויי החסד והזעם שלך; חיתי אותך תוך התמזגות נפש בנפש. מה אהבתיך! אך סודך נפלא ממני, איך אכילנו?

בינות למיצר המפריד את יבשת איטליה מסיציליה, נתקצפת קשות באחד הלילות, החמרת וזעפת ורגשת מאד. אניתנו הקטנה היתה כאבק פורח על משבר־האדיר־ים, טולטלה בין שמים לתהום, משל צחוק גדול צחקת — וצחוקך התפוצץ ברבבות רסיסים זוהרים וקוצפים — לחכמת האדם, איש היבשה, אשר בנתה האניה הנועה. עם כל זניקה אדירה של נחשול, לכל תנופה מסחררת של הגלים בקצבה, ביבבתה, נכרו תהומות קורצים, תוססים, בולעניים — ובין רגע נפלטה האניה, בבת אחת, אל המרחב, אל הרום, מספסת על כרבולתם המסתלסלים עם רוחות הסופה המקפיצה, חגה־נעה כהלום יין על יבשה, עולה ויורדת, עולה ויורדת, מסוערת ומבוהלת... מטר של גיצי אש, גיצי־מים, בורקים, נוצצים מסנוורים, נישא ברוח שוטפת. וצחוקך, היס, רועם וגועש בצלילים לאין סוף ומשתפך בשפע שפעי צבעים וסלסולים, צחוק־סער וסער־צחוק לאין חקר. מה יפית בזעם, מה נסערת, זה סערך, זה פועם חייך, ממימי הדרום ועד לקרחוני הצפון, בכל מחוז עליו שפוך שלטון מלכותך, מדור לדור; מאז הרית וילדת היבשה, את הקבע והיציב, המבקשים, לכלוא אותך ולבלום באטיות ובהתמדה חרותך, אשר שמו בסד את חרות האדם וכבלים שמו על ייצרי הטבע — כבלי ברזל.

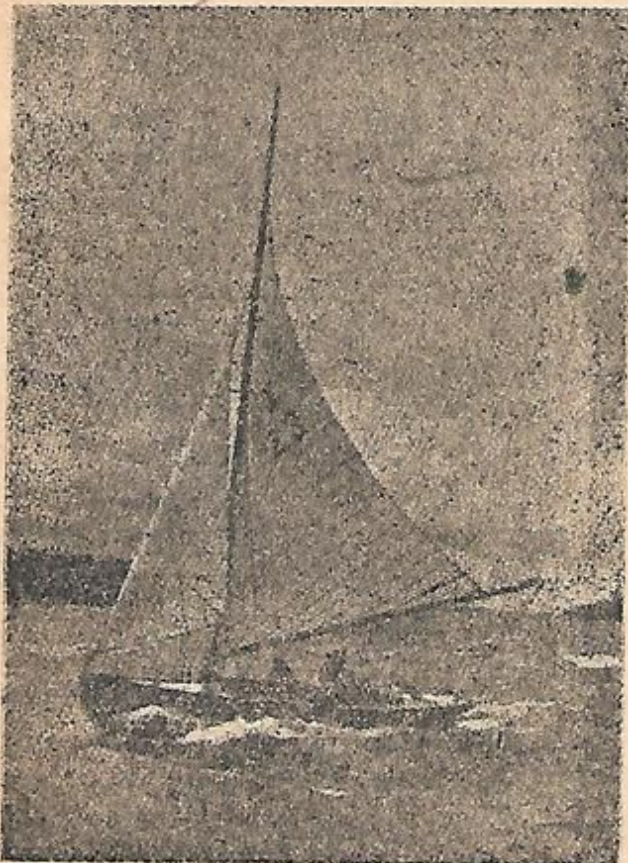
ולילות־כסף־זכיסופים לך, היס, מנגינות ערבות צוררות חללך, נגינות אהבה וחסד ותום ונהרה. שמים מכוכבים שטים בך, תכלת שפירר וברק כל אבני החן מזוגים בך יחד,

ודממה גדולה, ענוגה, כובשת לבבות. וימים זוהרים אין להכיל אשרם, אין להכיל יפיש, אין להכיל מהרם; ושקיעות וזריחות, דמדומים ושחרים, אשר יצאו־כמו, זה עתה, מנרתיק הבריאה, זה עתה נבקעו מרחם החומר ההיולי הנצחי ולבשו צורות, משתנות חליפות ואינן משתנות. אוצרות־לאין־ספור של חמדה וגיל, של שירה ויופי, של אהבת־חיים ונעורים, פזורים במרחבים — ואתה האדם, מה קטנת, מה דלות, מולם, אל מול החיים הגדולים, השופעים, הגדולים, אל מול האלמות!

הד צלילך היס, יפך בקרבי, ייענה בי, גם כאשר אסיח דעתי מעמך; ומראותיך חתומים לעד בדמיוני. כי אדמה וים — האדם; נופים לאין־סוף ונקודות־אחיזה; שירת נצחים ויום קטנות; חרות ויופי, אך גם אונס ומאוס.

האם לא אהבתיך על כי אתה, לי, המחאה גדולה נגד החרות שנכבלה, נגד יופי־הבראשית שחולל, נגד מחנק החומר המוצק, נגד השירה שסולפה, נגד קיצוץ כנפי רוחו של האדם? האם לא את החיים עצמם אוהב בעצמה כזאת, גם אם הימרו לי עד מאד?

כי אכרע בנטל העיר הגדולה, כי תיעף נפשי בי למשא יחסי־אדם — ותעוז בי הכמיהה אל מרחבי האינסוף של היס, אל הבדידות הגדולה, אל ההתייח־דות עם מעינות התום והפלאים של הטבע אשר לא חולל...

מלכת חשיט בהולנד

רֶבֶת פּוֹעֲלִים בְּנֶמֶל רוֹטְרָדֶם

מכתב מרוטרדם, אוקטובר 1951.

בדו"ח השנתי האחרון של חברת-הנמל ברוטרדם כלולה הידיעה המעניינת, שלפני המלחמה עבדו בנמל רוטרדם 5768 פועלים, ואילו ב-1950 הגיע מספרם עד 10,000. עם זאת היה מחזור הסחורות בשנה זו קטן ב-30% מן המחזור שלפני המלחמה. הדו"ח מנמק את הגידול הניכר שחל במספר הפועלים, בשגרי-היחס שבין הסחורות המקובצות לבין אלו הנשלחות כיחידות בודדות. משלוהים של יחידות בודדות, הדורשים יותר עבודה של כוח-אדם, נתרבו כיום במדה רבה, בעוד שקודם עסקו יותר במשלוהים של סחורה במשקל, אשר בה קל יותר לטפל במכונות. מכל מקום יש להביא בחשבון, לפי דברי הדו"ח, שהמיתקנים הממוכנים של הנמל שוכללו במידה נכרת מאז תום המלחמה. על כן בא הדו"ח לכלל מסקנה, כי אין מנוס מן הרושם, שפריון העבודה הכללי של פועלי הנמל עשוי לאכזב.

לעומת זאת מטעימים, כי אין לנמק את גידול מספר הפועלים אך ורק בעליית הכמויות של משלוחי הסחורות הבודדות; יש להביא בחשבון גם את העובדה, שכיום מבצעים את כל הפעולות במידה גדולה יותר של דאגה וזהירות. אין לקבוע את הפרודוקטיביות של מחזור הסחורות בנמל, אך ורק לאור היחס שבין הסחורות הנשקלות לבין הסחורות הבודדות. יש להתחשב בגורם נוסף: היחס בין מספר הפועלים הקבועים לבין מספר הפועלים הזמניים. מספרם של האחרונים גדל במדה ניכרת, והוא מגיע כיום ל-6000 איש.

יְחִידַת קְוֵי הָאוֹקְיָנוֹס הַפּוֹלְנִיִּים

מכתב מגדיניה, אמצע אוקטובר.

חברה זו היא אחת מחברות הספנות שנכנסו לפעולה לאחר התארגנותו מחדש של צי הסוחר הפולני ב-1 בינואר 1951. תפקידה הוא, להעביר סחורות ונוסעים מן הנמלים גדנסק וגדיניה, ובעיקר לשרת את התנועה הבינ-קונטיננטאלית. חברה זו קיבלה חלק גדול מנפח האניות של "קו גדיניה-אמריקה" שנתפרק. אניותיה של החברה משמשות, לנסיעות בקוים של שרות קבוע, ונסיעות חד-פעמיות בקוים שונים.

לחברה 5 קו-אוקיינוס ו-8 קוים לצפון-אפריקה, לקבוצה הראשונה משתייכים הקוים הבאים:

1. קו - סין, גדיניה - טאקור, השרות טרם אורגן כל צרכו ומספר ההפלגות הקבוע יודע רק במשך הזמן.
2. קו הודו - פאקיסטאן, גדיניה - קלקטה, עם עגינת-בינים בהמבורג, אנטורפן, גנואה, פורט-סעיד, קאראצ'י, בומביי, קולומבו. משך נסיעה אחת - 65 יום. ההפלגה מגמלי פולין אחת לחודש. בקו זה פועלות אניות-קיסור של 9000 טונות, שנפח טעינתן 600,000 רגל מעוקבים.

3. קו הלבנט, גדנסק-אודסה עם עגינת ביניים בהמבורג, אנטורפן, הנמלים האדריאטיים, תל-אביב, חיפה, בירות, איזמיר, אינסטנבול, בורגאס. ההפלגה 3 פעמים בחודש. משך נסיעה אחת

— 40 יום. בקו פועלות אניות של 4000 טון, שנפח טעינתן 200,000 רגל מעוקבים.

4. קו אמריקה הדרומית, גדיניה - בואנוס איירס, עם עגינת-ביניים בהאמבורג, אנטורפן, רוטרדם, ריאו די ז'ניירו, סנטוס ומונטווידיאו. משך נסיעה אחת 70 יום.

5. קו אמריקה הצפונית, קו זה מבוטל לפי שעה. לאירוטה הצפונית והמערבית פועלים קוים אלה:

(1) הקו הפיני, גדנסק-הלסינקי. הפלגת אחת ל-14 יום, על ידי אניות קטנות של 1,500 טונות.

(2) קו שוודיה המזרחית, גדיניה - שטוקהולם. האניות מגיעות גם לנמלים אחרים בשוודיה במקרה שמצויים מטענים מספיקים. משך נסיעה אחת 14 יום. אניות קטנות של 650 טונות.

(3) קו שוודיה המערבית, גדיניה - גוטנבורג, עם עגינת-ביניים במלמו ובקופנהאגן. הפלגות אחת ל-14 יום. אניות קטור של 1500 טונות.

(4) קו סקנדינביה, גדיניה - אוסלו, עם עגינות ביניים בשצ'צ'ין, מלמו, קופנהאגן, הלדן וספבורג.

(5) קו הולנד, גדיניה-רוטרדם, עם עגינת ביניים בהמבורג, ההפלגות אחת ל-14 יום, באניות של 1,700 טונות.

(6) קו אנטורפן, גדיניה - אנטורפן, עם עגינת-ביניים בהאמבורג. הפלגות ארבע פעמים בחודש, משך נסיעה אחת 14 יום, אניות של 1300 טונות.

(7) קו גדיניה - לונדון. הפלגות ארבע פעמים לחודש. האניות (גם אניות-קרור) מעבירות עד 12 נוסעים.

(8) קו גדיניה - הל. בקו זה פועלות אניות קרור של 2500 טונות.

הַסְפָּנוֹת בְּפּוֹלִין לְהַגְדֵּלֶת הַפְּרִיּוֹן

המיניסטרויון לענייני ספנות בפולין פירסם זה מקרוב על תכניות הנמלים והספנות במדינה בשנה זו. (המספרים ניתנו רק באחוזים). על ידי מיכון ושיפור שיטות העבודה עומדים להגדיל בעתיד הקרוב את ההספקת הנמלים: בגדיניה/גדנסק, למשל, עומדים להגדיל את כושר-הפעולה של הנמל לגבי פחם בשעור של 14%; לגבי מתכות בשעור של 22%; ולגבי מטען כללי בשעור של 37% ביחס לשנה שעברה. נעשים מאמצים לזרז את הטיפול בכל אניה ואניה, כדי לצמצם ככל האפשר את זמן שהותן של האניות בנמלים.

נוסף לזה עומדים להגדיל בשנה זו את הצי המסחרי הפולני בלא פחות מ-30%. רוב האניות החדשות תבנינה במספנות פולניות, ורק מעטות בחוץ לארץ. המטען הכללי אשר יובל השנה על סיפונן של אניות פולניות יעלה ב-81% על זה של אשתקד, אף על פי שנפח-האניות עצמו גדל רק ב-30% בלבד.

בין נמלי גדיניה/גדנסק ושצ'צ'ין נערכו "תחרויות-עבודה".

החבל הימי לישראל

מתאבל על מותו הטרגי של

ברוך אלמוסנינו ז"ל

ממנהלי העבודה הותקים בנמל תל-אביב

ושולח את תנחומיו

לצבור פועלי נמל ת"א-יפו

ולמשפחת המנוח

מלונדון נמסר, כי עובדי טעינה ופריקה מורגשים שם יותר ויותר כתוצאה מסתימת הנמל, עד שמספר חברות-ספנות נאלצו לשנות את קווי-הנסיעות שלהן. הדבר גורם הוצאות-יתר לא רק לחברות עצמן אלא גם לשולחים ולמקבלים. נעשה הכל לתקון המצב.

ספינותיו של נפוליאון

ממשלת צרפת פנתה לממשלת מצרים בבקשה, להרשות לה להעלות מקרקע הים במפרץ אבוקיר את ספינותיו של נפוליאון, שטובעו שם ב-1798 ע"י האדמיראל נאלסון. נוסף על ערכן ההיסטורי הרב נותרו בספינות אלה ערכי אמנות מצרית עתיקה ושלל מטבעות זהב. ממשלת מצרים השיבה, שהיא אינה מתנגדת להעלאת האניות, אך כל אשר בהן ללא-יוצא-מך-הכלל יש למסור לממשלה מצרים. בגלל תשובה זו ויתרה ממשלת צרפת על רצונה להעלות את הספינות האבודות האלה.

נשלחה האניה „גניינוואו“

עובדי הים הפולניים שלו את אגניית השריון הגרמנית „גניינוואו“ שטובעה בשעתה בכניסה לנמל גדיניה. שלייתו של ענק פלדה זה הוא אחד המבצעים החשובים ביותר בשפה זה. העובדים הפולניים נעזרו רבות ע"י מומחים סובייטיים. „גניינוואו“ שנמנתה על האניות הגדולות ביותר בצי הגרמני הוטבעה ע"י הגרמנים עצמם, באופן שנחסמה הכניסה לנמל גדיניה. האניה מכילה 20 אלף טון פלדה, מזה כמה מאות טון מתכות צב-עוניות. עתה עומדים לחתוך את האניה לחתיכות ולהעבירה לבתי-היתוך.

החי"ל בארגנטינה

לאחר מו"מ ממושך של סניף החי"ל בארגנטינה עם הקהלה היהודית בבואנוס איירס, החליטה הקהלה, הודות גם למאמציו של מר מ. בדולח, בעת שהתו במקום, להקציב למפעלי ההדרכה הימית של החי"ל, סך 36.000 פוזת לשנה. — בנין ספינת המוטור של החי"ל בארגנטינה „ולדורה 2“ הושלם ובקרוב תתקיים השקתה. — עו"ד מ. בדולח, יצא בשליחות החי"ל לארגנטינה. מר בדולח יטפל שם בהבאת ספינת המוטור ארצה ובהעלאת הסיסמה ליצירת קרן לאנית טיולים של החי"ל. — יצאה בהוצאת הסניף הוברת מט' 2 של „ים“ בשפה הספר-דית, המכילה תצלומים רבים על פעולות החי"ל בארץ ובמקום. — הוקם אידגון נשים ליד סניף החי"ל.

עוד לפני שנים לא מועטות לא היה איש מעלה על דעתו, שאמריקה עלולה לעמוד בקרוב — דווקא לפני מחסור במים. ב-1950 הופיעו ידיעות על המחסור במים בניריווק. בעירת-הנופש נאראנגאסאט היה על בתי-המלון לספק לאורחיהם מים בדליים. בלואיסוויל ניצלו מפעלי-גומי סינתטי לפני כמה שנים את מקורות-המים התת-קרקעיים במהירות כזו, שהיה עליהם למ-צוא דרכים — בהוצאות עצומות — להסתפק בשליש אחד פחות. כל הדברים הללו פירושה, שאנו תולים עכשיו את תקוותינו במקור היחידי, שעוד יש לו מים בשפע — האוקיינוס המלוח. אך העובדה, שהאוקיינוס הוא מלוח, יוצרת את הבעיה, שיהיה עלינו לפתרה. במשך עשר השנים האחרונות אמנם למדנו לטהר כמויות קטנות של מים ממלח למטרות-הירום רבות, אך תפקיד-דגו הנוכחי הוא — לצמצם את ההוצאות בטיהור כמויות מים גדולות.

מקורות מוסמכים מעריכים, שתוך 50 השנים הקרובות יאזלו המים מתוך שלישי מ-3.000 בריכות-המים העירוניות שבארצות-הברית, ויצטרכו לבנות במקומן בריכות-חדשות. מאות בריכות קטנות יותר כבר הוצאו מכלל שימוש. קרקעות חדשים, שמתחילים להשקותם, מגבירים את הלחץ גם על המקורות התת-קרקעיים וגם על אלה שמעל לשטח.

שתי שיטות מנישיות

מי-אוקיינוס הם החומר המצוי בעולם בכמויות הגדולות ביותר, והמדע מנסה לחשוב על שיטות, שיאפשרו לנו לשתותם ולהשתמש בהם בקנה-מידה של תצרוכת המונית ובצורה שנוכל להרשות זאת לעצמנו. עד עכשיו הוכיחו רק שתי שיטות את ערכן המעשי בהפקת מי-שתייה ממי-הים במקרי-החירום שנודקו להן: הרא-שונה היא „החלפת יונים“ (מן המלה „יון“), והשניה — „זיקוק של דחיסה“.

„החלפה של יונים“ היא תהליך, שלפיהו זורקים לים כימיקא-לים או שרפים מסויימים, כדי לקלוט את מלחי הכימיים. יון הוא אטום עם מטען אלקטרוני עליו. כשהכימיקאליים מוציאי-המלח נוד-קים לתוך מי-הים, מתחלפים חלקים בלתי-מזיקים של החומר המוסף בעיכור הבלתי-רצוי של המים.

טיהור מים באמצעות תהליך זה בא כתוצאה מגילויים שנעשו בסוף שנות השלושים. פותחה על פיה שיטה, שהצילה במלחמה האחרונה מאות טייסים ומלחים בלב ים. אנשים שנשארו צפים על פני המים, לאחר שמטוסם הופל או אניתם הוטבעה, היו מצו-יידים בילקוטים פלאסטי קטן, ר-5 או יותר הפיסות, שהכילו את החמרים הכימיים הדרושים. על-ידי כך, ששאבו לתוך הילקוט כמות מסויימת של מים והכניסו אחר כך לתוכו חפיסת החומר הכימי, נתרחה תהליך „החלפת היונים“, ותוך דקות מועטות היו המים ראויים לשתיה.

תקוות בנגב הישראלי

הרבו להשתמש בתהליך זה לזכך את המים ולהוציא מהם זוהמה. נזקקים לו כדי לטהר מערכות-מים עירוניות. אך לגבי דבר מלוח כליכך כמו מים, תהליך זה עודנו יקר הרבה יותר מדי, משישתמשו בו בקנה-מידה רחב. אולם שיטת „החלפת היונים“, נותנת תוצאות טובות בטיהור מי-הנגב בישראל. אלה הם מים תת-קרקעיים, שנוהמו על-ידי תוספת של מי-הים הקרובים. חוקרי ישראל מאמינים עכשיו, שהם עומדים לפתור את הבעיה, כיצד להשתמש במים עכורים אלה, המצויים בשפע, לצרכי השקאה. בעוד שמצפים, שתערך חקירה אינטנסיבית, כדי לסגל את שיטת „החלפת היונים“ למי-ים, הרי הזיקוק על-ידי דיוחוס היא

נמל אמסטרדם; המנוף הצף הגדול ביותר בעולם לטעינת פחם — מפלאי הטכניקה

נקנו 130 אקר בסטייט-אילנד, והונחה אבן-הפינה לבנין המנהלה של ב"1933 הושלמה הבניה ונתקבלו 50 הימים הראשונים, כולם למעלה מגיל 65.

כיום מכיל המוסד למעלה מ-50 בנינים, בכללם שני בתי-חולים, בנק המנהלה המקורי, שתי כנסיות, בית המושל ובנינים אחרים. ליד המוסד כ-40 אקר של גנות-נוי ושטחי חקלאות.

תושבי-המוסד שמספרם מגיע ל-400 ומעלה נהנים מנוחיות שלא ידעו כמותה. חדרי-השנה נוחים ויפים. מדי פלנל. חדרי משחק ושעשורים, חדרי קלפים, ראדיו ועוד.

לרוב התושבים פנסיות בשיעור 5 עד 30 דולר לחודש, המספקות להם את דמי הכיס הדרושים. אך אלה שאין להם כל הכנסה מסוג זה, יכולים להשתכר בנקל בתוך המוסד, כגון על ידי ספירת כביסה, טפול בגינה, עבודת נקיון, תורנות ליד הטלפון ועוד. אם רצונם לערוך בקורים עליהם להצטייד ברשיון מתאים.

בין כתלי המוסד מקימים ככל האפשר אורח הימית. כל ימאי המתקבל למוסד גוכה מיד למילת הפניה "קפטיין", בין שהיה רב-חובלים ובין שהיה מלח פשוט, והוא לבוש מדים כחולים תפורים לפי מידה. האולמות והחדרים מלאים ציורים ימיים ומודלים של אניות. נעשים כל המאמצים להקנות לימאי המודקן את ההרגשה שהוא נמצא בביתו.

צוות מצילים בריטיים (ראה "ים" לחודש הקודם)

הצי האיטלקי מתרחב

תקומתה של הספנות האיטלקית, אשר 90% ממנה אבדו במלחמה העולמית נתאפשרה, לפי דברי יושב ראש הפדרציה של הספנות החפשית באיטליה, בהודות לקניות באמריקה. מאז גמר המלחמה רכשה איטליה אניות בנפח של 1.400.000 טון, מהן 900 אלף טון באמריקה. בינתיים נוספו לצי האיטלקי עוד אניות, הן ברכישה והן בכנייה עצמית.

הדרך הזולה ביותר, כדי לנצל כמות מספקת של מי האוקיינוס לסיפוק צרכיו במים של האדם. מאז התחילו מזקקי-דיחוס לצאת ב"1941 מבתי-החרושה, נהפך דיחוס של מרים לתעשייה מסחרית בעלת עתיד, אף כי הוצאותיה עדיין מרובות מכדי שתוכל לספק את שפע המים החיים, שתלינו בו את תקוותינו.

מזקקים אלה מיוצרים עכשיו בגדלים שונים — מיכולת קיבול של 1.000 גאלון ליום ועד ליכולת-קיבול של 50.000 גאלון ליום. עד עכשיו יוצרו מהם 12.000. המזקק הגדול ביותר, ביכולת קיבול של 50.000 גאלון, הוקם באי ג'ונסון בברמודה. אף כי זוהי התחלה בלבד, יכולים אנו לראות, שאנו הופכים עכשיו מי אוקיינוס למי שתייה בממדים, שאיש לא העלה אותם על דעתו לפני 10 שנים.

התחלת שימוש המוני

בין השאר סיפקו מזקקים אלה מיישתייה ליותר ממיליון איש באזורים קרביים בשעת המלחמה האחרונה. הם המציאו מים לכו"ח הות-הברית בשעה שפלשו לצפון-אפריקה ולאיים רבים באוקיינוס השקט. סרג'אנט אחד של ה"מארינס", במאמר בכתב-עת צבאי, סיפר על היתרון, שנתנו מזקקים אלה לכוחות האמריקאיים על פני חיילי יאפאן. הם סיפקו מים חיים לצוללות ולאניות. עכשיו נזקקות להם פלוגות-עבודה, המניחות צנורות-נפט במדבר ערב, וצוותי-תחנות במקומות יבשים אחרים. הם מספקים מים למפעלים כימיים ופרמאצאוטיים, בתי-חרושה לבירה, מפעלי-נייר, מפעלי-קרח וכן לאניות בלביים, שאחרת היו מתקשות לשאת עמן די מים טהורים לכל הנוסעים ולצרכי הפעלת האניה.

זוהי הדרך בה פועל הזיקוק בדיחוס: משתמשים בקצת חום מוקדם — בדומה ל"סטרט" של מכונית — כדי להפוך קצת מים לקיטור. קיטור זה נדחס דיחוס מאכני, כך שהטמפרטורה שלו עולה, וכן עולה הטמפרטורה בו הוא נדחס למים. החום הנפלט, כשהוא נדחס, משמש לאדות כמות נוספת של מים במזקק. אז אפשר "לכבות" את "סטארטר", והכוח היחידי הדרוש מעתה, כדי שהמנ-גנון יוסיף לעבוד, הוא המדחס. תהליך זה יעיל פי כמה מן המזקק הרגיל, שבו אין מנצלים את החום הנפלט על-ידי המים הנדחסים.

עם התהליכים הידועים פחות נמנה האידי באמצעות חום השמש. עדיין לא פותח מזקק-שמש יעיל אף בעל יכולת-ייצור צנועה, והיחידות הקיימות מפיקות רק ליטרים אחדים ליום. תהליך אחר, הוא תהליך הציגון. הטבע השתמש בשיטה זו בקנה-מידה רחב: הרי-הקרח הגדולים באזור הארקטי הם מים טהורים, כשכל המלח הוצא מהם על-ידי הקור.

אם הקונגרס האמריקאי יאשר את התקציב לחקירת האפשרות יות, אפשר יהיה לצפות, איפוא, לגדולות ונצורות בשטח נצול מיהאוקיינוס למיישתייה.

מסעל מבורך: בית-מחסה לנמאים קשישים

לפי צוואתו של רב-ההובל ריצ'ארד רנדל, הוקם בסטייט-אילנד בית מחסה ליוורדיים שפרשו מעבודתם, ובו בילו עד כה 9000 ימאים את ימיהם האחרונים בנוחיות רבה.

רנדל היה בעל נכסידל-אנידי, ובצוואתו קבע, שכל ההכנסות מרכושו זה קודש לייסודו והחזקתו של "בית-מחסה לימים קשישים ותשושי-כוח". הוקמה מועצת-נאמנים המורכבת מאנשי-ציבור יד-עיישם, והיא רשאית להחכיר את קרקעותיו של המנוח לשם החזקת בית-המחסה, אך אינה רשאית למכרם עולמית. במשך 30 שנה נעשו נסיונות משפטיים לבטל את הצוואה, אך ללא הצלחה.

רנדל מת ב"1801, אך בגלל הברור המשפטי הממושך החלה מועצת הנאמנים לטפל בצווע הצוואה רק ב"1831, לאחר שבית הדין העליון של ארצות-הברית פסק שהצוואה היא בעלת תוקף. בשנה זו

רשמי טיול באגניה! שרצאלית

כאן לא היו הבדלים לא בגיל ולא במין, כולם חיכו בדריכות להרמת העוגן שהתעכבה לרגל נסיבות... שעת ההפלגה שנועדה ל-10 בבוקר — נדחתה עד 2 אחרי הצהרים.

מסיפון האניה שעמדה הרחק מן הרציף, נראו סירות גדולות האוגפות אניה עליה מתנוסס דגל אמריקאי ולידו הדגל הלאומי הישראלי.

רבים מאלה שיצאו הפעם באניה „ארצה“ היו מוותיקי הישוב אשר זה שלושים שנה ויותר לא עזבו את אדמת הארץ.

שלוש סירות מנוע העבירו את שלושת-מאות „תיירי הים“ מן הרציף אל האניה. לאחר הרישום החלה פרשת חלוקת התאים, וריצות ועליות ממחלקה אחת לשניה, אולם ראה זה פלא: בעוד הנוסעים טרודים בסידוריהם, נשמע צלצול ה„גונג“, וכאילו הכל נדם; מפה לאוזן עברה השמועה: מחלקים תפוחים. תור ארוך הודגב כהרף עין, כדי לזכות בתפוח עץ „בריא“ איטלקי... הנעימו את הנסיעה הפסנתרן פטרוובסקי והכנר ריסקין מ„לי להלו“. נעמי מהציובטרון (עתה מה„קאמרי“) מושכת אחריה את קהל הצעירים המצטרפים למקהלה על הסיפון.

שעות הערב אינן מבוזבזות לריק; מארגני הטיול (החברות „פאטרא וגלוב“) דאגו הפעם גם לבילוי אמנותי. אנשי „הבימה“ קוטאי וקלצקין העשירו את הערבים בתכנית אמנותית נאה. אם היום הראשון היה מיועד בעיקר להיכרות בין הנוסעים, הרי למחרתו כאילו הפכו כל מאות הנוסעים בני משפחה אחת. להחברה היתה שמחה. שמה של נעמי נישא על כל שפתיהם. הנה היא יושבת עם צוות האניה, מנעימה בשירה מלווה באקורדיון. והעובדים משתפים עצמם אף הם. שירים מתקופה ישנה, או מימי מלחמת התקומה נישאים בחלל...

בשיחות עם עובדים

הקשר הראשון שלי עם צוות האניה היה עם האחיות הרחמניה-מרים, ילידת גרמניה, עלתה בהיותה ילדה, חינוכה בתיסמר הע"ממי ומילדותה נמשכה לתפקיד האחיות. בימי מלחמת התקומה סייעה לפלמ"ח. ואכן, כל הרואה את המרפאה, או את חדרי החירויים, נוכח, שמוסדות אלה מסודרים בתכלית; כאן תמצא כל סוגי הוריקות, המשחות, מכשירי חיטוי. אין אני יכולה להקפיד בקבלת תרופות ומכשירים שאנו זקוקים להם רק בקופת חולים, ואני מנצלת את ההזדמנות כשאנו עוגנים מהרץ לחופי הארץ, וקונה את הדרוש, כי אין האניה דומה ליבשה" — היא אומרת.

על האניה היא עוזרתו הנאמנה של הרופא ד"ר קורט גלור, שאינו פנים חדשות בים. בשיירותו ב„ארצה“ קיבל 16 לידות — וגם התמחה בעקירת שיניים. גם לא אחת טיפל בחולים קשים; ביחוד רבתה העבודה עם העברת הנכים מהמחנות מגרמניה.

27 עובדים מטפלים בסיפון בלבד; 20 במטונות; 60 במטבח ובנקיון; יש משגיח על כשרות ושני מוסיקאים. באניה ספרייה ובה 300 ספר, בעברית ובצרפתית וחדד קריאה. רוב העובדים למדו עברית תוך כדי עבודתם, — אך ביניהם גם איטלקים, וזקא בעמדות-מפתח.

השליט באניה, אחרי רביהחובל, הוא וולטר נויברגר. מנהל משק האניה, בעל עבר ימי גדול. הקריירה הימית החל לפני 25 שנה באניה ההולנדית „ספרגאן“ עבד באניות העבריות „הכרמל“, „הרציף“. (גיסו מחסנאי ב„גנבה“) את גילו אין הוא מגלה, אך בן 26 החל בעבודה באניה... הוא גם שיסד את אגודת הימאים העברים — וכאן ב„ארצה“, הוא ה„רוח החיה“. על אף עבודתו המרובה תמיד מסביר פנים, ומצוי בחברת אנשי הצוות והנוסעים. בלויית סגן כלכלן שני עברתי על פני כל האניה. אין מסתיר מעיני דבר. ראשית, הוא אומר, העיקר באניה — המטבח; ואכן, אין כלל מה להתביש בו, הכל נקי. ליד המטבח המאפיה ללחם, וקונדיטוריה משובחת. ומכאן למחסן המצרכים, המחסנאי מנחם בר — מכניסנו לאחד המחסנים: הבשר, הפירות, צרכי החלב והירקות, שמורים בבית קירור של ממש.

אכן, ענין רב למטיילים באניה ובהפלגה עצמה, ורבה בה הברכה. יומה טובה זו ראוי לטפחה ולפתחה. היה בו, במסע, חווייה למטיילים, אם כי נצטערו הפעם, שעקפו את קפריסין — ואל האי לא הגיעו...

שמעון פינס

טעינת עצים על פני נהר הדונאו

מאת המערכת:

א. עם הדפסת החוברת נפתח בחיפה כינוס הימאים. סקירה עליו תבוא בחוברת הקרובה.

ב. עם חוברת זו נכנס הירחון לשנתו הששית. המערכת מצטערת, שטרם עלתה בידה לבצע — מחמת קשיי ההדפסה והמחסור בנייר — השיפורים הרצויים. היא ממשיכה במאמצים בכוח זה.

ג. כבר נעשות ההכנות להוצאת „ים“ באנגלית — לטפוח קשרי הח"ל עם הארצות הדוברות אנגלית.

ד. כן נעשות הכנות להוצאת אלבוט מהודר: „הים בציור“.

בְּחֶבֶל הַיָּמִי לְיִשְׂרָאֵל

מדיוני הוועד הפועל של החי"ל

בישיבת הוועד הפועל של החי"ל מ' 11.9.51 הוחלט להשתתף בהקמת בסיס להדרכת דייגים באילת בשתוף עם גורמים ממשי-תיים שונים והסוכנות היהודית. כן הוחלט לאשר 2 סטיפנדיות בסך — 432 ל"י לשני תלמידים בבית"ס לדיג במכמורת ולהשתתף בתערוכה „לנו ולבנינו" של ועד ההורים המרכזי.

בסיס להדרכת דייגים באילת

בימים אלה הקים החי"ל בשותפות עם מחלקת הדיג של משרד החקלאות, משרד העבודה, ועדת הנגב ומחלקת ההתיישבות של הסוכנות היהודית את בסיס ההדרכה הנ"ל באילת. מגמת הבסיס ליהפך במשך הזמן לבית ספר לדיג, אך לפי שעה ניגשו לפעולה ע"י עריכת שלושה קורסים לשנה, לרכישת ניסיון. כל קורס ימשך 3 חודשים. בתקציב של שלושת הקורסים הראשונים משתתף החבל הימי לישראל ב-40%. תכנון המפעל הוצאתו לפרועל — בידי החבל הימי לישראל.

הנהלת הבסיס מורכבת מה"ח: עו"ד מ. בדולח וב. פלדנקרייז — החי"ל, מ. טלע ועדת הערכה של הסוכנות היהודית, ר. רופין — מחלקת הדיג של משרד החקלאות, א. כוכבא — משרד העבודה. ב-30.01.51 התקיימה בבית הימאים בת"א לרגל פתיחת הקורס הראשון של בסיס ההדרכה, מסיבת היכרות לקבוצת החניכים — חיילי נח"ל — היורדת לאילת. פתח העו"ד מ. בדולח, שברך בשם הוועד הפועל של החי"ל. את ברכת מחלקת ההתיישבות של הסוכנות היהודית הביא מ. טלע, ר. רופין קדם בברכה את הקבוצה בשם מחלקת הדיג של משרד החקלאות. את ברכת מקוד הנח"ל הביא סגן קאופמן. בשם איגוד הדייגים אמר דברי ברכה א. שמיט. סיים את שורת הברכות מנהל הקורס ד. לב. פעולתו המעשית של הקורס התחילה ב' 31.10.51.

בתערוכה „לנו ולבנינו"

במסגרת התערוכה „לנו ולבנינו" המסודרת מדי שנה בשנה מטעם ועד ההורים המרכזי השתתף השנה החי"ל ע"י התקנת מדור מיוחד למפעל הימי. במרכזו הובלטו מפעלי ההדרכה הימית וביה"ס הימי במוצגים, מפות וכתובות מתאימות וכן מפעלי הכבוש בספנות ובנמלים ובעיקר ניצני הימאות באילת. המבקרים הרבים בחדר החי"ל נהנו מהסדר הנאה ולמדו על מפעלנו בימאות.

צליחת הפנרת

החי"ל הקציב למפעל צליחת הפנרת הרביעית של מרכז „הפור עלי", שנערך השנה כ' 18.10.51 הקצבה מיוחדת ותרם פרס למנצח.

שיוט הקרים

החי"ל השתתף בהקצבה בשיוט הערים השמיני לזכרו של ז. חייקין, שנערך ב' 20.10.51 מטעם מרכז „הפועל" בין חיפה לת"א.

אורחים

הנב' הלנה ליברמן, עורכת „הים" האנגלי באפריקה הדרומית, בקרה במרכז, שמעה פרטים על פעולות החי"ל וסיירה במפעליו.

סמינרדיה לביה"ס הימי

בעלי המפעל משי זקס תרמו לזכר בנם המנוח סטיפנדיה לתל-מיד ביה"ס הימי בחיפה.

חופרת על ביה"ס הימי

המרכז הוציא חוברת מצויירת על ביה"ס הימי בחיפה שתסייע למפעל סניף החי"ל בחיפה לשיבת ביה"ס.

ערב עיון של צה"ל

החי"ל הוזמן לערב העיון: „צה"ל — ביה"ס הגדול של האומה" שסודר ע"י האגף ליחסי צבור של משרד הבטחון. במקום נערכה גם תצוגת המ"לות הצבאית. החי"ל השתתף בתצוגה ע"י תערוכה קטנה ומובחרת של ספריו וחוברותיו על עבודתו בענפי הימאות השונים.

החלטת הקונגרס הציוני הפ"ג על החי"ל

החלטת הקונגרס הציוני בירושלים, המטילה על כל תחסתדרות יות הציוניות הארציות להקים סניפי החי"ל בארצותיהן, נשלחה ע"י מרכז החי"ל לפדרציות הציוניות ברחבי העולם תוך קריאה לארגן סניפי החי"ל במקומותיהן.

סניפי החי"ל בחו"ל

לכבוד ראש השנה נתקבלו במרכז ברכות מרוב סניפינו בחו"ל, ביניהם מקפסאון, יוהנסבורג, אנגליה, ארגנטינה וכו'.

ל חזר-בלישה — נשיא החי"ל

בספק רב קבלנו מד"ר יוסף סגל, יו"ר החי"ל באנגליה את הידיעה כי מר לסלי הור-בלישה, מי שהיה שר המלחמה בבליטניה הגדולה, הסכים להבחר לנשיא החי"ל באנגליה ואירלנדיה הצפר-נית. היר"ר פועל למען הקמת ועד רפרונטטיבי של החי"ל ובקרוב תחל הפעולה ע"י אספה פומבית גדולה. יו"ר החי"ל, מר א. חושי מוזמן להשתתף בה. נשלחה סלגרמת ברכה למר הור-בלישה בחתימתם של ה"ח א. חושי ומ. פומרוק.

סניף חיפה ערך מסיבה בבית יורדיים ב' 9.10 לכבוד מר אנדרי דה קודהקרק, המנהל הכללי של הליגה הצרפתית לדיג. נכחו חברי ועד החי"ל, ב"כ משרד החקלאות, ארגון הדייגים, חבורת „עזרא", מנהל נמל חיפה, ב"כ היל הים, לשכת הספנות, הקונסול הצרפתי ועוד. ד"ר מ. הינדס הציג את האורח שהרצה על השיטות החדשות בדיג ותרם למוזיאון הימי של החי"ל חוברות, ספרים, תמונות וסרט קצר על הדיג, והבטיח לו עזרתו. עו"ד י. קיורמן הודה לאירח על הרצאותו המניגת.

מר מ. כהן מסניף החי"ל בדרום אפריקה ביקר במפעלי החי"ל בחיפה.

סטיפנדיות לביה"ס הימי נמסרו בתדשים האחרונים ע"י החי"ל סניף חיפה: ע"י מר רוזנפלד אהרון — 60 ל"י; לשכת הספנות הישראלית — 160 ל"י; לשכת המסחר — 180 ל"י; חודש נובמבר הוכרו ע"י סניף חיפה למפעל התרומות המסורתי למען ביה"ס הימי, חזר מיוחד בתחיתתם של ה"ח: אבא חושי, מ. פומרוק, מ. הינדס, עו"ד י. סלומן וש. פרידלנדר, נשלח למוסדות, הברות, ואישים בצרוף מכתב-המלצה מטעם לשכת המסחר.

במוצ"ש ערב חנוכה, 12, 22, תיערך ארוחת הערב המסורתית בבית יורדיים עם תכנית אמנותית עשירה. ההכנסה — למפעלי החי"ל.

הודשו התחביוותיהם של טורי בתי הספר בחיפה והסביבה. הפעולה בוצעה בהצלחה; הושג הסכם עם ועד עובדי ביה"ח „קייור פריזר"; כל הפועלים המקומיים נרשמו בתור חברים לחי"ל; נעשים מאמצים להכניס את כל מקומות-העבודה המרוכזים בשורות החי"ל. מ.פ.ח. הבטיחה, עזרתה.

המשביר המרכזי

חברה קואופרטיב להספקה
של העובדים העברים
בארץ ישראל בע"מ

תל-אביב
ח.י.פ.ה
ירושלים

המוסד המרכזי להספקה
של החנועה הקואופרטיבית
בישראל

הצגות סרטים בבית הימאים בתל-אביב

תחיימנה פעם לשבועיים כל יום שלישי ב-8³⁰ בערב.

בתכנית - סרטים על נושאים ימיים, המדע, הסכניקה,
ההגיגה ומאורעות חשובים בארץ ובחוק לארץ.

ההצגה הראשונה תתקיים ביום שלישי, 13 בנובמבר 1951, בשעה
8-30 בערב בבית הימאים, כ"ג יורדי הסירה 1 (ע"י שער הנמל).

הכניסה לחברי החי"ל - חפשיית.

„תחבורה“

אגודה חקלאית שתופית
של משקי העובדים להובלה בע"מ

משרדים ראשיים:

תל-אביב: רחוב עקיבא איגר 7
טלפון 2709 - 5197

ח.י.פ.ה: רח' הנמל 43, טל. 2381
ירושלים: רח' סטורס 10, טל. 2990

סניפים בכל חלקי הארץ

אהרן רוזנפלד

סוכן אניות

עומד לשרות הקהל במסחרי
בכל עניני הובלה ימית

חיפה

ת.ד. 74, טלפון 4241/2

סניפים:

תל-אביב-יפו - ירושלים

הסתדרות

חברות הבטוח
הקואופרטיביות בישראל

כל ענפי הבטוח

המשרד הראשי: ת"א
רח' לילינבלום 44

בנק הפועלים בערבון מוגבל

תל-אביב

המשרד הראשי: רחוב מונטיפיורי 21
טלפון 4296/7

משרד: רחוב אלנבי 126
טלפון: 2907, 3037

הון המניות והרזרבות ליום 1.1.51	935.000.-	י"י
פקדונות	16.600.000.-	-
קרנות להלוואות	4.800.000.-	-
הלוואות	15.000.000.-	-

סניפים: יפו, חולון, רמלה, לוד, מגדליגד, בארישבע

מנהל עסקי בנק לכל ענפיהם

למוסדות ההסתדרות, למוסדות הכלליים העומדים
אתנו בקשר, לחברי קפתנו ולכל צבור הפועלים,

שנת עליה והשתרשות,
שנת בנין והתישבות,
שנת לכוד כוחות הבונים

מאחלת קפת מלוה וחסכון שתופית
של העובדים בע"מ, חיפה

"טרנסלויד"

משרד להובלה בע"מ

תל-אביב, רחוב הרצל 12, ת. ד. 4135, טלפון 3518

סוכנים בכל העולם
הקלות הובלה נעשית לכל הארצות, הלוך וחזור
ב ט ו ח
כל המשלוחים מובטחים בחברות בטוח הטובות ביותר

מסרו לידינו את הובלותיכם
שרות מכוניות משא מיוחד בכל הארץ
שרות מהיר ואחראי

חברת אוניון ללויד

נסיעות • תיירות • משען • בטוח

תל-אביב, רחוב אלנבי 87, טל. 6480

ניו-יורק, מקס רוזנטהל
משרד נסיעות, רח' נורפולק 79

סוכנים בכל ארצות התבל

ל. גליקמן בע"מ

• תל-אביב, טלפון 66721, 4455, ת. ד. 317

• חיפה, טלפון 3172, ת. ד. 52

• ירושלים, טלפון 3118, ת. ד. 637

רדיו בוגל

כל חשמל

חברה להספקת מכשירי חשמל רדיו וטלפון בע"מ

רחוב 348 מס. 11

מלפון 80183 יפו ת. ד. 97

אנו מיצרים

מקלטי רדיו חדישים
חלקי רדיו שונים
מוצרי גומי לחשמל
כבלי חשמל מגופרים
לתעשייה ולבית

תוצרת כל חשמל יפו

המפעלים הישראליים

למספנות והנדסה

"הימה" בע"מ, חיפה

יהודה
חברה לבטוח בע"מ

חברת הבטוח הוותיקה בארץ

תל-אביב
ח פ ה
ירושלים

חרות בע"מ

משרדים טכניים ומחסנים

תל-אביב

דרך יפו-ת"א 7

ת. ד. 1969, טל. 80062

ירושלים

רחוב הרצל 386

ת. ד. 342, טל. 3096

חיפה

רחוב הנמל

ת. ד. 648, טל. 4789

הספקה טכנית וחמרי אינסטלציה

הוצאה לפועל של עבודות אינסטלציה
סניטרית. הספק מים, קיטור, הסקה
מרכזית, תעול והנחת קוי מים

"חריש"

חברה קואופרטיבית חקלאית בע"מ

מוציאה לפועל כל מיני עבודות עפר, צבוריות
וחקלאיות, במחפרים, דהפורים וטרקטורים
עם מכונות גרר חדישות ביותר

יישור דרכים ושטחים,
חפירת בריכות עפר,
תעלות נקוז והשקאה וכו'.

תל-אביב, רחוב אלנבי 125, טל. 3122

"ציון"

חברה לבטוח בערבון מוגבל

כל סוגי בטוח

תל-אביב • חיפה • ירושלים